

645
1984

საქართველოს
საზოგადოებრივი
მედიის ცენტრი

645

6

საქართველოს ქალი

LSSN 0321-1509

7
1984

ბიჭოძის

ПРОЛЕТАРИИ ВСЕХ СТРАН, СОЕДИНИ!

Вечерний ТБИЛИСИ

მე წელია, რაც ერთმანეთის გვერდგვევად უროგობს, იბრძვის და იღვწის საპარტიველოს კომპარტიის თბილისის კომიტეტის ორი ბაჭეთი, ორი ღვიძლი და, ჩვენი დედაქალაქის ორი მკლავკომულ-ღელი ღიასხლისი „თბილისი“ და „ვეჩერნი ბილისი“.

მე წელია, რაც ეს ორი მემბრინა ჩვენი ცხოვრების უშუა-ღებს თბილისის ბულიშევერებს, ბაჭისცემაებს, გვემცნობს მისი ყოველი უზნის, ჭეჩის, სახლის აღმშენებლოვის აზვებს, იღვწის, რათა ატე-ვეთი ლეკა არ აჩნდეს ცისფერი სივრცეებისაკენ აჭიღულს, წლებით ხანღაღვულს, მგვრამ მარად ახალბაჭრად, პირგვემენიერ დედას — საპარტიველოსს.

მე წელია, რაც ეს ბაჭეთები ყოველღელირად უმეოღვენ ჩვენს ოჯახებში, ვემეოვკვთ დედა თბილისის კალუში სუნთქვას, მის მკვიღრთა გამარჯვევების აგებში, გვრავმავენ ხვალინღელი, უუ-რო ბედენიერი ღღის საშენებლად.

„თბილისისა“ და „ვეჩერნი ბილისის“ ფურცლები ნათლად, თანეიღვერულად ახახავს იმ დიდ ურომასს და ბრმობას, რომელ-საც ვეფოღა და ვევახ საპარტიველოს კომპარტიის თბილისის კომი-ტეტი და მისი ბაჭეთები თბილისელთა კეთილღღეოვის ღღენის აე-ბღღევისათვის, კამთი იღეურ-კოლიტიკური, მორალურ-მეთეიკური აღზრღვისათვის, ხალსთა ვემგობრთვის ბანეკიციციისათვის.

„თბილისისა“ და „ვეჩერნი ბილისის“ ფურცლები ნათელი სარ-კეა ჩვენი აღმავლისა კოპუნისტური ხეთწღეღების მიმე, მგვრამ დიღად საპარტი საშენებლად...

ვუსუკვოთ ჩვენს სახელოვან ბაჭეთებს კვლავაც დიდი ბულ-გეურკვალეობით, დიდი ჭურნალისტური ოსებებობით ვერავღეინეთ წარმებებები.

სიკეთით ევლოთ!

„საპარტიველოს კალი“

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის ყოველღეოური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხ-ტარულ ლიტერატურული უფრწელი.

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»

Ежемесячный общественно-политический и художественно-литературный журнал ЦК КП Грузии.

სსრულებს მეთორვაბდა სთონლალს

მ ნ ვ ა ნ ნ ე მ თ ე ბ უ ი

ანტონ ქარდავს კვიანი ცაცის სახელი ჰქონდა კორჩარში. მან ახალი დროც აზრიანად განკერძოდა და თავის ქალიშვილს ცაცის კომკავშირში შეხვდა მოუწონა, გაზა დაულოცა...

ახრ გახდა 1929 წელს ცაცა ქარდავა პირველი კომკავშირითი მთელს სოფელში. სოფელი კორჩარა 1870 წლიდან იხსენიება. წინათ ეს ადგილი აფხაზებით უფიცილა დასახლებული. მერე აფხაზები აუკრილან და თურქეთში გადასახლებულან, იქიდან კი ნასახლარზე ადარკავინ დაბრუნებულა.

ბატონყვამობის გაუქმების შემდეგ კორჩარის ტერიტორია მიწომილი ჰქონდათ აფხაზებისა და სამეგრელოს თაყადებმა და აზნურტებს (შერტავაძეებს, მარშანიებს, ემზავრებს, დემურბიებს, შენგაღიებსა და სხვებს). საჯაროდლა, რომ აფხაზებს ამ მიწომილი მიწაზე დასახლება არ მოუსურვებიათ და სხვაგან, შედარებით ზემოთ და მკედრდებულან...

კორჩარში პირველი კოლმურენობა ჩამოყალიბდა თუ არა, კომკავშირითი ცაცა ქარდავა მისი ერთ-ერთი პირველი წევრი გამხდარა.

1931 წლიდან კორჩარში თერთმეტი კოლმურენობა იყო. 1935 წლის მარტში იქი კოლმურენობა ჩამოყალიბდა — სტალინის სახლობის (190 კომლი) და „ზემო კორჩარა“ (181 კომლი). 1951 წელს იხინი ერთ კოლმურენობად გაერთიანდა. დღეს მას „საქართველო“ ჰქვია.

ცაცა ქარდავა დღესაც ამ კოლმურენობის სახლობიდან და საბატოო წევრია. პირველად კომკავშირითმა ქალმა ვაჟაკივით ზიდა თავისი ტიპითი. ამჟამად აუღიუღებულად ვერ იხსენებს, თუ როგორ განწინდეს

ცალ-ბარდით დაფარული მინდვრები, როგორ გადაბარუნეს მიწა, როგორ ჩაჯარეს ჩაის კულტურის პირველი თესლი.

ჩაის გაწვენების პირველი წელს პირველი სისარული იქემეს კორჩარლებმა, მეორე წელს ახალი პლანტაციები მოემატო. ამოიყარა ჩამდ ულორტები. ხახხასა დაუქემმა საკრეფად ამართო თავი... დაიწყო ჩაის პლანტაციებში ხარისსოვანი ჩაის კრეფა, მაგრამ რა თქმა უნდა, ცალი ხელით.

ფოქირი გაუწინდა ცაცას: ორი ხელით უფრო მეტს მოკრეფო. სცადა კიდევ და კარგი შედეგი მიიღო: ფოთლის რაოდენობაც გაიზარდა და ხარისხიც გაუმჯობესდა. ცაცა ჩაის ფოთლის ორი ხელით კრეფის პიონერი გახდა. ის სამაგნებით იხსენებს 1936 წელს. ის პირველი ხუთწლიანი ვეგების წარმატებით შესრულების და აღმასკლის წელიწადი იყო. კორჩარელი გლეხები ქალი, რომელიც თავის სოფელს არ გასცილებოდა, 1936 წელს ჩვენი დიდი კვიენის დედაქალაქში, მოსკოვში გამგზავრა. ცაცა ქარდავა — ნოვოტორი და პირველი ხუთწლიანი გამარჯვებული, ბედნიერებისაგან საზებარეუნიებელი შეზდა ი. სტალინს, ს. ორკინიციძეს, კ. კორიოზილოვს, მ. კალინინს. ეს შეხებარა ვაჟოლზე დიდი ჯილდო იყო მისთვის.

ცაცა „საბატო ნაწინს“ ორდენით, ოქროს სათითა და პატფონით დაჯილდოვების, მისი კოლმურენობა კი — სატიერთი ავტომოქანით.

მოსკოვიდან დაბრუნებული ცაცა უჩვეულად შრომობდა. დიდდამეს ასრულებდა ჩაის ფოთლის უხვი მოსავლისათვის ბრძოლაში, ფოციალისტური შეჯიბრების ინიციატივად გამოვიდა და როცა ახალი წარმატებები მოიპოვა, 1938 წელს კომკავშირ

სასოფლო-სამეურნეო გამოღუნის მონაწილე და დიდი ოქროს მედლის მფლობელიც გახდა. ამჟერ წელს ცაცა ქარდავა, ნოვოტორი მეჩაი, თანასოფლებლებმა საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დებუტად აღარჩეს. მან ხალხის ეს დიდი წლიმა შემდგომ წლებშიც, ომის მძიმე დღეებშიც გააზარათლა.

უანგარო შრომა, რომელსაც ცაცა ქარდავა და მისი თანასოფლები მეჩაიებში კატია ქარაია, ქენია ვეკუა, უტა კვაშილავა, ლიბო შონია, ისან ვეკუა, ზაზილიანი ლომთაძე, აკაი ვეკუა და სხვები ეწეოდნენ, საშუალოდ დარჩა სამაშალო ომის დროს ზურგის შრომებელთა გმირულ ისტორიაში.

დღეს კორჩარა ოჩამჩარის რაიონში ერთ-ერთი დიდი და კეთილმოწყობილი სოფელია (1041 კომლი, 4900 მცხოვრები). კორჩარის ჩაის ფაბრიკა ტრონიონ ნელდელის ამუშავებს. კოლმურენობა „საქართველოს“ გამგებობის თავმჯდომარე ხტა ვეკუა საქმეს უწარაინად უძღვება.

როგორც იქნა, აღსრულდა კორჩარელთა ოცნება — „ქეთევანის ცივი წყარო“ მიწა-უბნურებს სოფლის შუადელში. სოფელი ზუთი საბავშვო ბავა, სულ მალე კი ნი-ადგილიანი კეთილმოწყობილი ბავა-ბალოც მიეგმება. მიმდინარეობს საუბრო სავადა-სოფლის მიწუნება-შეკეთება, კეთილმოწყობილი შოთა რუსთაველის სახლობის ქართული საშუალო სკოლა, რაწლიანი აფხაზური და ნ ქართული დაწესებოთი სკოლები.

წველაფირი ეს ცაცას თვალწინ გაშენდა. დღისა მისი დავწლი სოფლის განახლებაში. 1948 წლიდან 1950 წლამდე ცაცა ქარდავა აფხაზეთის ასსრ უმაღლესი საბჭოს

ქ. ზ. ჯაქსის ს. ხ. საქ. სსრ
სახელმწიფო ოსტაქტიკი
ბ. ს. ს. ს. ს. ს. ს. ს.

დეპუტატი იყო. 51 წლის შრომას სულაც არ დაუღლია. ამ წლებში დაუგროვდა საპატოო ჭილღობები; ოქროს ვარსკვლავი და ორი ლენინის ორდენი, შრომის წითელი დროშისა და ხალხთა მეგობრობის ორდენები, შრავალი მედალი.

ცაქას მტკსახელად „ჩაის ბუჩქის კრეფის ჩადოვარი“ შეარქვეს. სოციალისტური შრომის გმირის წოდება კი 1971 წელს მიანიჭეს.

საოცარია, რომ ამ ხანდაზმულმა ქალმა მეთერთმეტე ხუთწლეულის გვიმა 1982 წელს შეიპარულა. 1982 წლის ბოლოს 500 ტონამდე ჩაი მოყრიდა და გვიპირდება, რომ მეოთხე მდეტე ხუთწლეოანი ვეგმის სახელმწიფო დავალბებებს მეთერთმეტე ხუთწლეულის ბოლო-საოათის შევასრულბებს.

ცაქას ინოფუზიაში სხვებაც გადისდებია. კოლმურენობაში არასოდეს მოკრეფულა იმდენი ჩაი, რამდენიც 1982 წელს. ნაცვლად გვიგითი გათვალისწინებული 4.900 ტონისა, კონარტებმა 5630 ტონა ჩაია ფოთოლი ჩააბარეს სახელმწიფოს.

ცაქა ქარდავას სახელობის პაროსნის მოსა-

პოვებლად ბრძოლაა გაჩაღებული. საუკეთესო მენაიებები ამ ბრძოლაში შრომითი გმირობის მაგალითებს იძლევიან, კონარტლები სოციალისტურ შეგებრბნაში არიან ჩაბმული გულაოთის რაიონის დურიაფშის, გალის რაიონის ოქუმის ლენინის სახელობის და ქლოუს ლაკობას სახელობის კოლმურენობათა თანამოსკმებთან, გამარჩებულაოათის ფულადი ჭილღოა დაწესებული. შარშან ფერმის მუსეკეის ბბორებოი დაასარქტრეს. 180 კოლმურენს კი ფასიანი საჩუტრები გალაცეს. სოციალისტურ შეგებრბნაში გამარჩვეს მენაიებმა: ცაქა ქარდავამ, ალექსანდრა ცაქიამ, ალექსანდრა ბოკორაიშვილმა, ნაზი შაკარაშვილმა, სვეტა გელანტიამ და სხვებმა...

მათ შორის კი ცაქა ქარდავა ჭერ კიდევ მრავალგზის იქნება პირველი, შრავალგზის მოვტანს გამარჩვების და წარმატებბის კონარას, „საქართველოს“. რაც მას ფოთოლი უკრეფია, ერთად რომ დაეარკვო, მწვენე მთები აღმობრბება.

აზბორსი ლონხაძე

კონსტა მარგინივი

ქალის ხელები

შენ მეუბნები გულდაწყვეტით ძვირფასო ხშირად:
— შეხედე. ვანა ქალისას ჰგავს ჩემი ხელები?!
იხინი უნდა თეთრი იყვნენ, ნაწინი ასწილად:
შრომას უჩვევნი, ცივ-ცივი წულით დაუსებლენნი,
მე უკვეთაოის მაქვს მრავლად საქმე,
ცნ მნახავს მოცლოის,
ანდა, ოჯახში, ქალს უსაქმოდ რა დააუენბს,
რადგან იგია თვისი სახლის ბეტი, დედაბოძიც,
და უელის შევილებს — თვისი ხელით დარტულ ნაწყებებს.
შენ მეუბნები... და მეც უშაღ დავაცვიარდებო,
გულში ჩავიკრავ და სახეზე მივუაღერბსე,
რა უღმობიელი რამ უყოფილა დროის ზვირობი,
ზოგის ხელებზე ალბეძლიან, ზოგის თვალებზე,
იმათი ხორკლი მაგარმნობინებს ცხოვრების ძალახს,
და მომასოარებს გულზე წყენას და მწუზარებას,
გულში ჩავიკრავ და ამბორსეფო მრავალს და მრავალს,
მე, მათ შემუურბს, სხვა ხელები რად მეყვარება.

თარგმნა ბ. ხარანაშული

სსკპ სენტრალური კომიტეტის აპრილის პლანში გადამყვანი მუშაკელები

მადლა

დღესაც აწევა მის მაგადურ რვეულებში — ლურჯი, თორმეტფურცლიანი სკალპო რვეულები. თითო მათგანი თითო ადამიანია. უკვლას თავისი სურვილი აქვს, თავისი აზრი. ისინი ათი წლის წინ რომ ზაიზაბა მას წავლენებოდა. ისეთივეა. არ შეცვლილა. ვატიცინებული ხაზობი მელნით დაწერილ გეგმებს აფარია. შეიცვალენ მხოლოდ ადამიანები, ვისაც ამ რვეულებში უწერია, ფურცლები თუ სურვილები გაუმტვია. შეიცვალენ ასაკით, გაიზარდნენ გონებრივად, ჩაიფიქრებინათ შეხედულებები, საზოგადოებაში ცხოვრების წესები, შრომისადმი დამოკიდებულება. და უკვდავ ისინი დღეს ერთი სოფელია, უკვდავ გლდანელია და მათი ადგილსამყოფელიც ერთია. თუ კაცი გონიერია, სოფელიც ღირსეულია. — და მაგრად დგას ორსავე ფერზე გლდანი, ისე მაგრად, რომ თბილისს შემოსასვლელ კარებს კლდისავეთ უმატებს. ყოველ ცხენაჩარ დღე მარე სახელწოდების შოიარის, ქალაქის ახლდასახლების თეთრ შენიბებს ხედავს, მუც რომ ეთამაშება მალაწაწალი ბეღე-ბეღით განათებულ კონტრებს.

მასწავლებელი ნანული ოდიშელი ფიქრობდა მხოლოდ იმას, რომ გლდანელი ბავშვებისათვის ქართული ენა და ლიტერატურა ესწავლებინა. თვითონაც იყო მოსწავლე და თვითონაც სწავლობდა ლიტერატურას... სოფლის სკოლის ძველ შენობაში მას უფერადა ათევე ოთახი, რომლებზეც ილია წელი გაატარა, და ოცნებობდა საშუალოდ დარჩენილყო მის კედლებში სკოლის დამოკიდებულებაზე. შემდეგ 15 წელი მათონიერითა ხელმძღვანელი იყო ნანული. ეს ნანული, რომ შეგობრობდა მთელი სკოლის პირენებთან, კიდევ ერთი დამატებითი მასწავლებელი იყო მათი, სამშობლოს სეფარტლის, ერთგულებისა და თავაწყირების იდეების შომაგონებელი.

მერე მთლად პატარებს, პირველკლასელებს შეეცა და გააგებინა, რატომ უნდა ევლინო სკოლაში, როგორ უნდა გამხდარიყო მისი მცოდნე, ზრდილი და ახარკანენი.

ნანული ოდიშელი სკალის აგებულელებს ბუშქინის სახელობის პედგოგობარ ინსტიტუტში მერე ფაკულტეტი — ქართული

ენისა და ლიტერატურის ფაკულტეტი დაამთავრა და უფროსკლასელებთან შევიდა დაიწყო საუბრები ჩვენს მიდღარ ენასა და ლიტერატურაზე. მისი გაკეთებები არაოლით არ იყო მოვალეობის მოხდა არც სედაგვიც და არც მოსწავლის მხრივ. ეს იყო ძალიან საინტერესო მოვალეობა სექარტელების სხვადასხვა დროში, ტყუმრობა სიტყვისა და კალმის ოსტატებთან, მათი სოფლისა და რაობის შეცნობა, მათი მემკვიდრეობის შეუცარება.

და ისე ვაიდა მან წელი, ნანულის ორი დღეც არ ახსოვს ერთნაირი, ყოველთვის იყო სახიფათო, სხვა განცდა, სხვა სურვილი-შემკვიდრე მდებარება.

და აი, როცა ისევ შემოდგა შემოდგომა, როცა ახალი სკოლის შენობამ ევლინა მთავარი წურვილის მოსაკლავად წარიგ გლდა-

ნელები, ნანული ოდიშელის სოფელმა სახეობს თავმწოდებარება სოხობა. ეგონა, ცხოვრება თავიდან უნდა დაიწყო, ხელახლა უნდა დახადებულყო და სხვაწაირად მომწოდებულყო ამ საქმიანობისათვის. ეს კი შეუძლებლად მიჩნდა და ამიტომაც სოფლის თავგალობაზე უარი თქვა. არ გაუვლიდა უარი არც ხელმძღვანელ ორგანოებთან, არც გლდანელებთან. მაშინ გული დაიძინა სკოლასთან გამოთხოვების დარღობი და სკოლის გვერდითი სოფლის სახეობს ოთახის ფანჯარა გამოაღო, რომ ყოველი ზარის დარღობა და აგრამებული ბავშვების სმეტი მოესმინა. ვერც სკოლა ელოდა ენაზე მასწავლებლებს და ერთი კლასი დაატოვებს ბავშვებსა და ნანულის ერთმანეთის ვახანობა.

სოფლის სახეობს მეთაურობა, ყოველ წე-

ში ხალხში ტრაკი, მასთან ერთ პერქვეშ, ერთ ცის ქვეშ წუხილი, ბრძოლა და სიხარული... მერვე წელია ასე თენდება და დამტბა ნაწილსათვის. მერვე წელია მის სამუშაო ორგანიზაცია მსხვილი რაიონის ვარდამავალი წითელი დროსა, როგორც სასუქარი და დაახლება ყველაზე მოწინავე, გამარჯვებული სოფლისა.

მარტო ვერაფერს ვერ გააკეთებდა, რა უნდა უნდა. მარტო ხალხი, სოფელი რომ არ დგომოდა. მაგრამ თავად უნდა ეფერება, მიზანი დაეხება, ზუსტი ეძებნა, გამოსავალი ეძიებდა. შედეგებიანებინა მასზე უფროსები, ეთხოვა, მოეთხოვა, და თუ საჭირო შეეჩვენებოდა, უშაღეს ორგანიზაცი მხოლოდ, ქვეყნისთვის, ხალხისთვის, სოფლისთვის, დღევანდელ თუ ხვალისდღელი გლდანულისათვის შედინებდა რომ ეგრძინობინებდა.

დაქრეს ხარი გლდანულებმა ხიცხისა და რუნობისაგან დახეილი მიწის. მდინარე ჯალდუნული კი უფერადია, სწორედ რომ ცოცხად აღდგება და მის გროლ ტალღებშიც ხანაობდნენ, მაგრამ კამკამა, მთიდან გადმოწერილი ციფრები ციფრსაგან წყარო ოდითგანვე სანატრელი გახდომოდა. სწორედ ნაწილის უნდა დაერაზმა ხალხი, რომ ეს წყარო მთიდან ჩამოვარდებიანთ სოფლის შუაგულში. მოსახლეობა უტოვებო, ღამაზე, ჭიჭიტი ციფრსაგან წყარო ოდითგანვე სანატრელი გახდომოდა. ამას რომ მიაღწიეს, მას შედეგ აქვარ სტუმარს წაღის დაუკლებდა არ უშვებდნენ, გამოს ასინებდნენ და სწავნა სიტყვას ინახებდნენ...

შემწიწი ზის სოფელი, ოთხი მხრიდან ტყიანი მთები კარავს, ხოცარი მსხვილი და უცხო სიწილი გაჩერებული მაგრი ფიქრებში კი არ ახვებს, ეფერება, სახეობდნენ იღებდა... აგარკია გლდანი, ხელოვანი ეშოვებით, მთებზე შეფენილი, ერთმანეთთან ახლოს ყოფნის სურვილით გამოხარი სახეობით. რას არ ნახავთ ეშოვებში—მარწყვს, შუშა კიტრებს, ღასიერე პამიდურებს, სურნის სხვადასხვა ხეხილს და პირუტყვს, რიჟის პარკობით.

შრომით მოპოვებული სიმდიდრე ვის მოეხერხება და გლდანულები მომსახურებენ პატრონისა შრომით, ოდითი და მიწის მონელოთ. წინათ რომ ჩაგველოთ სოფლის ორლობებში, მწილად ნახავდით უნის წინ დაბურღ დროსას. ექამდე გლდანულები საქონელი, რომ ჩველ თავვეხვას კი სანატრელი გახდომოდა რძე, ამ რამდენიმე წლის წინ დაინტერესდა სოფელი საქარბიან მიცხველიებით. თითო ძროხა რომ ყველაზე შეიძინა, მას მეორედ და მესამედ მიუძღობს.

საბჭოს თავწევომარე სიხარულით გადადოდა მოსახლედან მოსახლეს, ემხარებოდა პირუტყვისათვის საკვების შოვნაში, უხარობდა, რომ ხელედავ, როგორ აშენებდნენ სდამოგმობ ძროხებისა და ღრმინებისათვის.

დღეს ეფრემ ვიორგოზიანს მას მსხვილუცხა საქონელი შუაგან კარმდამოში, მიხედ

ასუშვილს—14. ბევრს—10, 8, 5, 4 და ორზე ნაკლები კი თითქმის არავის.

საკარმიდამო მეცხოველეობა ისე სწრაფად განითარდა, რომ თუ 1976 წელს 400-მდე პირუტყვი შეკვდათ გლდანულებს, დღეს ეს რიცხვი გაორჯუცხდა. მოსახლეობა ხარკის ჩანახარის გვეხას ყველდწლოურად ორმაგად ასრულებს.

გამოიქრდა გლდანის მეცხოველეობის სასიუხე საბჭოთა მეურნეობა. დღეს სახელმწიფოსათვის ხარკის მსყიდვის ვალდებულებანი 200 პროცენტით სრულდება.

სოფელი დაჩრდილია კავლის ხეებში, საბუნებო უბნის მუშებს კი კვლავ გამოჰყავთ ახალი ნერგები, მოჰყავთ სყო, კრეფენ ტანს ხილს, აგროვებენ სამურნელო მცენარეებს.

სასაბუნებო მეურნეობის მუშეები წელიწადში 30 ტონა კიტრსა და 60 ტონა პამიდურზე ბევრად მეტს უშვანან თბილისს, კარგ მებოსტნეებად ითვლებიან სოფელში სონია ალიშარაშვილი, თამარ მანუაშვილი, ლია შიხურაძე, მსუცვლა მისხურაძე.

ერთ დღეს ნაწილიმ შარავაზე ჩაიარა, სადამო იყო. უნის წინ ხის ქვეშ ჩამოსხმდარიყვებდნენ დიდები ჩველი ბავშვებით (სხვათაშორის, იმბატ გლდანში მრავალშვილიანა რაქაბებმა), ბავშვებს კარგა შოვლა მცხოვრობოდა, დეიდებს კი სახლიდან ეფხავებდნენ დილის იერი დაქარაგვად.

და ნაწილები ისევე აეცავატა მათი დასაქმების იდეა. ეს აზრი ქალბუნებს გაუხარია და როცა ყველას თანშობა მიიღო, მებარე. მუშე დაიხასოხობა ოთხი მხრივად ჩამოყავალია. ფუთის ფოთლი არ აკლათ დღემის საბჭოთა მეურნეობის შეწეწილი, ცხებზე პარკს ახვევს ჭიჭიტი და დაახალსებენ ერთმანეთს ექანებინან რაოდენობასა და ხარისხში.

...მედიო რვეულები ისევე აწყვიდა მაგიაზე სამახსოვროდ. მათი პატრონები დღეს სოფლებს უფლანა, ზოგი სასოფლო საბჭოს დედატბადა. ზოგი—მუდმივი კომისიის წევრი, სანაწილოდ შრომობენ თავიანთ პოსტებზე ყოფილი მასწავლებლის ნაწილი ოდიშოების ხელმძღვანელებით; სანაწილოდ უფლანა გლდანს. ამასი ყველა დაჩრდილებდა, როცა უცხად უყან დაჩრება თბილისი და მესიხედ დაიწყება სოფელი:

აპდლებულ მთებზე შეფენილი სახეობი და ძველ ნაქონებზე ყელუცხეობის სიშვეწიწი. მაღლა ასულა, აპდლებულა ახალი ხიდი, ეს გვიანტურე მშენებლობა, რომლის დამთავრების შემდეგ გლდანზე გაივლის მოქული გზა კახეთიდან ოჩარჩაისკისკენ. მდლა, ნაწილებს ტუეში ნაქონებერი რეონისა დას, ძველი ნაეარაკალი. შეინსტრუქციის შემდეგ აქ პატარა ალსარდმელებს დაინახებინან.

როცა მთებდება თბილისი, წამეგი მაღლებდა სოფლის სახეობი...

ჩვენ სტუმარი

საქართველოში სტუმრად იმყოფებოდა ცნობილი იტალიელი არქეოლოგი კლასიკური არქეოლოგიის სიერათმორისო ასოციაციის გენერალური მდივანი, საერთაშორისო არქეოლოგიური უფროსის "ფედერი არქეოლოგიის" რედაქტორი, რომის უნივერსიტეტის პროფესორი მარია ფლორინა ეკუარჩარანი. იგი გეოციური არქეოლოგიური კვლევა-ძიების საქართველოში, მოინახულა არქეოლოგიური ძეგლები და საქართველოს სსრ მეცნიერებთა აკადემიის სხდომათა დარბაზში წყითების მოხსენება ახალი არქეოლოგიური აღმოჩენების შესახებ ოტალიაში.

„პირველად მომეცა შესაძლებლობა ჩამოვესტულიყავი საქართველოში. ამ ქვეყანამ განსაკვივრობა თავისი ბუნებითა და ათასწლოვანი კულტურით. ამ სიხარულს ვეუმალი მეგობარსა და კოლეგას პროფესორ იოთარ ლორთქიფანიძეს, მას ვუმალოდ აგრეთვე ვანის ნახეთი მოხიბლებს.“

ვანი ჩემთვის დაუციყყარი დარჩება არა მხოლოდ არქეოლოგიური ძეგლებით, არამედ ღამაში ჭიჭიყყებით. არქეოლოგიური მეცნიერები მყოფ კოლეგებთან შეხვედრით. განაცხადი სტუმარად.

ლია პაბაბაძე

ნორჩებზე გრუნვით

კარაბადინში სწერია: „ორგვარი არს წამლობა. ერთი არს უპირველესი და უმჯობესი – გაფრთხილება და ძალის მიცემა სნეულების არ მიღებისათვის, და მეორე – წამლობა თვით ავადმყოფისა, რომელიც არს უმეტეს მწელი“.

თბილისის ბავშვთა მეათე პოლიკლინიკა არაფრით განსხვავდებოდა სხვა პოლიკლინიკებისაგან. მედპერსონალი ჰქონდა ყოველთვის ერთგულად იდგა ბავშვთა ჯანმრთელობის დაცვის სადარაჯოზე. ასე იყო წლების განმავლობაში. მაგრამ აი, ამ ენერგიულ კოლექტივს სათავეში ჩაუდგა ახალგაზრდა ექიმი, ჯანმრთელობის დაცვის ფრიადოსანი ლალი გუჯაბიძე, რომელმაც ამოებნად დაისახა ბავშვთა მეათე პოლიკლინიკა სანიმუშო-საეტალონო სამედიცინო დაწესებულებად ექვთია ამისათვის საჭირო იყო ორი ძირითადი პირობა: კოლექტივის მრომის ხარისხის აყვანა ახალ სიმაღლეზე და პოლიკლინიკის აღჭურვა მძლავრი, თანამედროვე მატერიალურ-ტექნიკური ბაზით. არც ერთის მიღწევა იყო იოლი, არც მეორისა. ორივე დაძაბულ შრომას და დიდ ენერჯიას მოითხოვდა. მაგრამ თავდაუზოგავმა ცდამ და მოწადინებამ თავისი შედეგი მაინც გამოიღო. სამედიცინო დაწესებულებების დათვლიერებაში ორჯერ გამაგრდეს და ჯილდოდ დაიხასურეს, ხოლო 1982 წელს პოლიკლინიკას მაღალი ევლტურის კოლექტივის წოდება მიენიჭა. მეორე და მთავარი უფრო ძნელი მისაღწევი გახდა. საჭირო იყო პოლიკლინიკის გაფართოება, რათა ყველას საჭირო კაბინეტ-ლაბორატორია ჰქონოდათ.

საქალაქო საბჭოს აღმასკომმა კი მიიღო დადგენილება, გვერდით მდებარე „ხილბოს-ტანვებრობის“ მაღაზია გადაეტანათ და მის ფართი პოლიკლინიკისთვის მიემატებინათ, მაგრამ ამ საქმეს საშუელი არ დაად-

სამკურნალო ფიზკულტურის დარბაზი.
ფიზკულტურის ინსტრუქტორი ლარისა კინწურაშვილი მეცადინეობაზე

მედა გულიკო შავშიშვილი

გა, ვიდრე ქალბატონი ნინა გვანია მისთვის ჩვეული ჭნერვით არ წამოგვეშველა — მადლიერების გრძნობით ლაპარაკობს ღალი ბუკაძეძე.

როგორც იქნა დაიწყო სარკონსტრუქციო-სარემონტო სამუშაოები. დაიწყო და მერე ვველა ამოუდგა მხარში, პარტიის საბურთალოს რაიკომთან არსებული სამედიცინო-სამეცნიერო და სამკურნალო პროფილაქტიკური დაწესებულებების მუშაობის საკოორდინაციო საბჭო, განსაკუთრებით კი ლექტორ-კონსულტანტი, რაიონის შთავარი ექიმი თენგიზ გახვლიანი.

კომუნალური მეურნეობის სამინისტროს სპეციალიზებული სარემონტო ტრესტის ხელმძღვანელობამ გულთან ახლოს მიიტანა ნორჩების საკეთილდღეო საშემე, შეფობა ტყისარბა და ახლა დღენიდავ ზრუნავს სამუშაოების დროულად და მაღალხარისხიანად შესრულებისათვის.

მაღე დამთავრდება სარკონსტრუქციო-სარემონტო სამუშაოები და პოლიკლინიკას ექნება ავადმყოფ ბავშვთა აღდგენითი თერაპიის განყოფილება, სადავე გაერთიანდება

სამკურნალო ფიზკულტურის, ფიზიოთერაპიის და ლოგოპედიური კაბინეტები. აქ გამოცილილი ექიმები მიზანდასახულად იმუშავებენ ავადმყოფთა რეაბილიტაციისათვის.

ჯანმრთელი ბავშვების აღზრდის მოქმედებებმა სათანადოდ აღჭურვილი იერეთ წოდებული „ჯანმრთელი ბავშვთა ოთახი“, „დედათა და მამათა სკოლა“, ჩვილ ბავშვთა საცურაო აუზი; სრულყოფილი გახდება ქირურგიული, კარდიორევმატოლოგიური, ფუნქციონალური დიაგნოსტიკის კაბინეტები, რომლებზეუ აღჭურვილი იქნება თანამედროვე სადიაგნოსტიკო აპარატურით.

უბნის პედიატრის საქმიანობაში ძალიან დიდი დრო და ენერგია იხარჯება ავადმყოფის ისტორიის გაუთავებულ წერაში. აქ თავის სიტყვას იტყვის შრომის მცენიერული ორგანიზაცია: დაიწერება კომპიუტერული სისტემა, რაც მაქსიმალურად შეამცირებს ექიმის წაერ სამუშაოს, უკეთესად შეადგენს ავადმყოფობის ისტორიას, დაწერავს სელექტიურულ კავშირს კაბინეტებს შორის.

— ნორჩ პაციენტებს უულოდ მიუქონებათ მაღალი გემონებობ, მხატვრულად გაფორ-

მებული ინტერიერები, მათთვის განსაკუთრებული ავეჯი, სათამაშოები, მედერსონარული ყურადღება, ზრუნვა, სითბო და ღამილი, — ამოზის პოლიკლინიკის ვებტეანი თ. ცინიძეძე.

დაბოლოს, ბავშვთა მეათე პოლიკლინიკა გახდება თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის საბავშვო სამკურნალო პროფილაქტიკური დაწესებულება. ეს კი მთელ კოლექტივს ავალეს ახლებურად, დროის მოთხოვნილებებს შესაბამისად გარდაქმნის თავისი მუშაობა. ამისთვის უკვე ზრუნავენ გამოცილილი პედიატრები: თ. კანდელაკი (შთავარი ექიმი მოადგილე), ე. გავუნაშვილი, მ. სარაღიძე, ბ. ჭელიძე, ნ. წურწუშია, თ. ლავრელაშვილი, მ. ზარნაძე, ზ. თათარაშვილი და სხვები. მათი უპირველესი და უთავარესი ამოცანა, გადაბქეიონ ბავშვთა მეათე პოლიკლინიკა სანიმუშო-საეტკლორო სამედიცინო დაწესებულებად, რომელიც ფიზიულად იდგება მომავალი თათბის ჯანმრთელობის საფარავოზე.

ბებერი ჭერანი

გამწეპნი უფროოდ დამუშაულ ნიშიძე
მნამლომს გარამ ბალაშვილის.

მოთხრობა

შხტვარი ნ ნ ა მ გ ხ ბ ი ძ ე

შუალამის გადახლს გამოვლიდა.
სიმბნელში ვერაფერი დიანხს; იგრძნო კი, რომ რაღაც მომს-
დაიყო.

საწლოდან უმბუროდ გადმოვიდა, ცოლი არ გავადვიბოი და
ფხუბი რბილ ფლოსტემში წყოი.

იყო, რომ აღარ მოკვდებოდა.
მარშან იგი გვიან ვახფხულზე გამოიწერა საავადმყოფო-
დან, კუბის ნახვები ამოკეთეს ექიმებმა, ავერ ერთი წელიც არის,
საითოვრე პირნდა სიცოცხლე, მაგრამ ახლა, გაიღვიბა თუ არა, იგრძნ-
ო, რომ აღარ მოკვდებოდა...

კაცმა უფროოდ გაღვიბებული მარტოხულის შიშით მიპაურადა
ღამეს. თითქოს არაფერი შეცვლილიყო, სახლი თბილად აფოფოთუ-
ბულ სიმბნელში დამეკლბოდა. ერთი ეს იყო, ბალიდან იგრებოდა
რადიე სურნელი, შვიკარა და ბანგინი, სარკმელთან მივიდა და
მთელი ტანი წინ გადაისარა.

ჩამეჭებულთ, უკვე სიმწენავამოყრელი ბაღის შუაგულში თვითად
პიტატობა რომეპოვლიდა ხე.

კაცი სიმბნელს დააკვირდა, აქოა ხანს უკურა, შეუძლებელიყო,
ჩილაპარაკა და სარკმელს შურვი ცემა გაიანგებულა.

ბაღში ბებერი ჭერამი ყვავდა...

ერთი კვირის წინათ შუაოვლიერა ხე. ჰიპოანამ ძირსა და გა-
ღუნულ ტოტებს რომ უკურებდა, გული დასწყდა, ამ ვახფხულს ვე-
ლარ მოეგარა. ხე კი რამდენიმე საათში ათვარად, სურნელუნად
აფეჭებულყო, თავანწროთი გავლენა რტობი და მორცხვად
ბრღვიდალდა.

„იქნებ უკანასკნელი ამოხუნთქვის ფსახდე... იქნებ“...

კაცმა რაღაც გადაწყვიტა, სარკმელს მოშორდა და ფრთხილად
გალო შალსაკენ გამავალი კარი.

ბებერი ჭერამი თითქოს გიწს ვერ მოხლეყო, წყნარად ითქვამ-
და ხელს და მსაფრი სურნელი ამრუებდა არემარეს.

კაცი ხსნიან შეწერდა. ტრებიდან ახლადგამოწყალი ყვავილები
ბაშოსხიდა და წელა მოიფხვნა თითებში. მერე ხსნიან შიიტანს
დამჯობლყო ფურცლები და ნეტარებით შვისუნთქა პირველმბი-
ლი სიჭირფე.

„განა რამდენღა გაუტლებ, მაგრამ მაინც ეს არჩიე... შიიხვდით,
ჭერამო“...

კაცს მოეჩვენა, რომ პასუხად აქა-იქ ყრუ ბათქუნით სკდებოდა
დაბერილი ბუტკოები. დაჯდომა მოუნდა და სის ახლის მიღებული
სახესანი სკამი დაიბრია.

„ეხე ვინღა მაყალა აფუთქება... ექიმები, ო ეს ექიმები“...

კაცმა თავი სის დაკორბებულ ტანს მიაყრინა და საავადმყოფო-
ში გატარებული თვეები მოავსადა. წყნარი, საზიზრადე წყნარი სიკვ-
დილის მლოინიონი სახვე თვეები.

„საავადმყოფოში რია-რია იფვა. შემოიღიდნენ, გაიღიდნენ...
ყველას ექმტარებდა, ავადმყოფობის გარდა. ავადმყოფები მარტო
იწუნენ და ვლოდნენ, არსადღა არ ექმტარებოდა. რადიე უკვლურ,
პრობიტორულ ფინგანოებს თხზაოდენ და გრინამის ლაპარაკს მო-
ყრებულყო კაცის უღმდამობით აწვიდნენ. თვით კვლდებოდა და
წარუბასხნიან ენოფეროვნებში ამირებოდა ყოველი დღე, წყით,
საათი... დრო წელა გადიოდა. ავადმყოფებს არსადღა არ ექმტარე-
ბოდათ...“

...ის გამხდარი სანიტარი საღამოს მოდიოდა. ბატარა ჩანათს ტა-
ბურტზე მიადებდა, თვით სხალს ფცი-ფციოთ გადიოდავდა ვიწ-
რო მზრებუ და ყოველთვის ჩიოდა, დავიგებინო. არსდროს კი არ
ავიანებდა. პალატებს სველი ტლიოთი გამოიწმენდა, ზედმეტ
ქილებს უსიტვეოდ ათვლიდა ვიღვიბებს და მერე ავადმყოფის დაძა-
სილზე მიქცებოდა.

კაცს შიშინ ტკივილები აწუნებდა. წამადწუნე ანალიზებზე იძი-
სებდნენ. საღამოს თუ ამიხსნთქვად თავისუფლად. ბალიშზე მი-
დებდა თუ არა თავს, უშველო გულგატეხილობა ეუფლებოდა. ეწე-
ნებოდა, ვერასოდეს დაღწეოდა კუბში გამჯდარ მყოფად სიმბნეტს.
ექიმები ზურგს უკან საეჭვოდ აწუნდნენ თავს. გასინჯავდნენ, თავს
გადააქნევდნენ და ისევ გასინჯავდნენ. კაცს მოეზრდა ადენი გა-
სინჯვა-თავისქნევა და ერთი ექიმის შუუყვარა კიდვე, როდემდე ვინდა
აქნოი თავიო. ექიმმა რაღაც ჩაიუღლელდა პასუხად და გაჩიო-
ბული ვავარდა პალატიდან.

პირველ ხანებში ვერაის არჩევიდა. შიითვის თვითსახლათიან
ხელ ერთი იყო. ავადმყოფობა დაიდგებოდა და სიღარბიშეუგე-
ველი კაცის ცნობისმიჯვად, ერთხანად დამტკბელი შიშით კლოდა
სალოდნებს. რცხენოდა, მაგრამ ვერაფრით მიგრებინა სიკვდილ-
ზე ფიქრი... სიბუღვილიანი გულისფერთი უსმენდა, რა ცოი შიში-
ნებით იწოდა ხენი მთელ ორგანიზმს. ექიმები ოპერაციას ურწე-
დნენ, მაგრამ კაცს ვერ გადაუწვევია, კაცსაბუტული ძალბოვლებით
ტიდაუბებოდა საუბარო სიფხვანად და სხეულის აღრიდებლობას...

...სიბუღვილიან ხანებში რომ შორგებოდა, მერე წყალს არივებდა
კამხდარი სანიტარი. თავაზიანად იკითხავდა, წყალი ვის გუნებავთო.
ავადმყოფები დაფეხდებოდნენ. ზოგი ფრჯას აწვიდა, ზოგი
ქილას. გუგო ახლადგამებული გრადინიდან ყველას უსხამდა გრილ,
ქლორისგანთან მოთიფრო წყალს. კაცთანვე მივიღოდა, მორიდებით
შეწერდებოდა. კაცი ტკივილსაგან დამაბუტული თვალებით გულ-
გრილად მუხუდადა და თავს უსიტვეოდ მიიჩნებოდა. გუგო აიღებ-
და მის ჰეისს, წყალს გამოაკლებდა და პირს უსებდა.

ერთი დამბეს, რადიე თვალებში ძალზე შემოხრია და კბილს
კბილზე აპერდა, რომ ექიმი არ გამოეძახათ (მობრუნდა ზურგს უკან
საეჭვო თავის ქნევა), ოფლიან შუბლზე ვიღვიბის გრილი თითები
იგრძნო. გაქვირებული გამოვრცა. ის სანიტარი დასდგომოდა თავზე.

„გტკიავთ“... - კითხა წერხული. სიგარბისსაგან გამოკვირილ
თვალებში შიში და თანყრინობა ჩასდგომოდა. კაცს გაუხარდა,
ყალად რომ არ აწვევებდნენ.

„გილოცო“... - უხსნის ტკივილსაგან მოყრუნწმულმა.

„კარგია, სიმ“ გოგომ შოროდ გრილი სელი შენავსვლა შუბლს.
კაცმა თავისი ხეშემი მარჯვენა დაადო ვოგის წწიკ, გულწლ თი-
თებს. გოგო საწლოდ ჩამოვიდა, კაცს სერიოზულად უუარებდა და
მერე სელის ფრჩხილებს იგებებდა.

„არ ვერაფერ უწმისლების კვერ“... აქ თავის სიავადეა“, წუმად
შესნიდა კაცმა.

„იციო... ბავშობიდანვე... ვერასდენდობი გადაეწვიო“... - შერ-
ცხვა ვოგის და სელი საწარაოდ ჩაიკუჭა ხალხის ჯიბეში.

„ამბობდ, წინაკითო“...

წარუბასხნიან ვიკვერტავ... მდივანისან, წამლიანსაც, ჰუპვიან-
საც“... სხაპასხუბით მიყარა ვოგომ და უცებ სიცილი წახტა. გოღე-

ული ხელი მიიღრა სახეზე და გულიანად გადმოიკისხა. ასე, ოც წლისა იქნებოდა. ძალიან ყოწილი და სავყარელი გოგო იყო.

კაცს ტკივილები მოეშვა და მთელი ღამე მშვიდად ეძინა. ...თანდათან შეგვიანა ვველაფერს. მოუთმენლად ელოდა საღამოს, ნაცნობ ბაკუნა წამიჯუბს. სირნილით, ეჭიმებითა და ნემსებით დალილი დღის შემდეგ საღამო გამს შემოვიღოდა გოგო ჭერიდან შემობარული სინყარასებით, ჩაგებოდა საწოლებს შუა და ავადმოფრებს ცივ-ცივ, მოტკბო წყალს აწვდიდა. მაშინ გარეთ გაზაფხული იკვირებოდა. ერთ საღამოს გოგომ ჭერის აუჯვეფელი რტოები შემოიყოლა, პირდაპირ კაცის პალატის მაშპურა და დროშასავით შეასწია თეთრად აბრიალებული ტრატები. ავად-მოფრები წამიყვავდნენ, გაოცებისაგან ვველამ პირი დააღო. ყვავი-ლებმა გაფანტა სპირტისა და სიკვდილის ცივი სუნი და სხიორის სურნელი დააფრქვია იჭურბობს.

გოგო კაცის საწოლს მიუახლოვდა, ხის კარადაზე ქილაში წყლი ჩაასხა და მოყახხებ რტოები შიგ მოაკიკია.

„წუხელ აფეთქებულა ჩვეს ეზოში... ადრეულია“. — ვითომ სხვა-თამორის ჩილაპატარა და პალატინდ ამები ბაკი-ბუთი გავიდა.

ველა შურით მიანერდა კაცის კარადას, ერთმა სახითა, ოთხ მე-იძლება, ახლოდან ვუწნისავო, მერე რიგრიგობით დგებოდნენ და ტრეტობიან ქილასთან მორიდებით იკრიბებოდნენ, ფრსა და ყვა-ირობა სისაღეს უმოწყმედნენ, სურნელებს ეუბდნენ... სათითაოდ გაისხებეს, ვის რამდენი ხე ედგა ეზოში, თითოეული როდის ყვავი-ლობდა და როგორი მოსავალი იყოფა თივთივლამ... სადღა იყო ის თავის მოსატყობლად მუხონული მოსახყენი ამები და უძილო ანუდლოტები...

შეორე საღამოს კაცი ისევ ტკივილებმა შეაწუნა. ველას ეძინა და თვითონაც ვითომ თავს ამძინებდა, მაგრამ მსუხსნავი ტკივილი არ ეშვებოდა. კაცი ფრთხილად იყვლიდა ვერძს და ტკივილის გასასვავთებლად ოდნავ ხუნებოდა. პალატები მორიდებით შემოიხე-და საჩიტარმა და კაცის საწოლს მჭრუნველად მიუახლოვდა.

„ისევ... პასუხს აღარ დაელოდა, დაუმტა: „გამაგრდითო... გაივ-ლის...“

„უნდა გაიაროსო“ — კაცმა დაუღაბურდა. მართლაც ვაჟკაცურად უშლებდა ტკივილებს. გოგო უწინდებურად ჩამოუჯდა საწოლზე და ბინტის პატარა ნაჭრით სათუთად მოსწინინდა შუბლიდან ცივი ოფლი. ხის კარადიდან ისევ იტყვიტბოდნენ ჭერის ყვავილები, ჩაყვილიე-ბული, სიცოცხლეზე უკვე ხელჩაქნული ფურცლებით მიიწე იტყო-ტბოდნენ.

გოგომ ხელი ოდნავ შეაჩინა ქილა. ყვითელი ფურცლები წარ-ნართი დაეფინა ძირს. თითქოს პატარა ჭაღებს გარსაცმელები შე-გმოატრესო, ისევ ხალხით აუიტრდა აზღარბული მოწითალო ტრატები. გოგომ დაიკვნილი ფურცლები თითის წვერებით მიკრიფა და ხალა-თის ჯიბეში ჩაიყარა.

„რატომღაც ჭერამი მირწენია ვველა ყვავილიც...“ — დაბალი ხმით თქვა გოგომ და ტრატებიანი ქილა უსაქმოდ დაატრიალა. ქილაში უშ-წოდ აფხაცხდნენ რტოები.

„სხვა ყვავილებს ვერ ვეუბები“, — მომიჯინი წერწელით გა-აგრძელა (კაცს მოეწუნა, რომ პატარა, დაკარგული წრწუნა დაად-გა თავზე, გირნათი თუ არა, ჩემი დედიკო მაპოწინეთო), „გაზაფხუ-ლის აზღლილ კაერში იმით სუნს ვეღარ ვარწმუნ... ჭერამი სხვანა-ირია... ერთ სუსხიან დილას ისე უცბით შემოგვასუნებებს თავის ორთქლიან ყვავილებს, ბიჭი ხარ და ნუ შეიყვარებ!“ გოგომ მორ-ცხვად ჩაიკუჭკუჭა და რომელიღაც ფრწინილი იტყუა პირში. ასე, კბი-ლებშუა ფრწინილოწყველი, კაცს მოლოდინით უკურებდა. კაცი მიხვდა, რომ თვითონაც უნდა ეთქვა რამე.

„შეუ მიდგას ეზოში ერთი ბუბერი ჭერამი, ბოლო ხანებში ძალზე მოტყდა“.

„ყვავილდება... აუცილებლად აუყვავდება... ჭერამი დიდხანს ცოცხლობს“.

„სიცოცხლობს, მაგრამ... ამჟვეწინა ვველაფერს აქვს დახასხრული“.

კაცი შეუყურებდა, უწლიდა ეთქვა, როგორც მალე შეი, მაგრამ ვერ გაუგო, თავის შეყოფებლად არ გამომივიდესო. გოგო მაინც მი-უხვდა, რამდენი წლისა ხართო, კეთილს და საწოლზე უფრო მოხერ-ხებულად მოეკალათდა. კაცმა დაუფარავად უთხრა წლოვანება.

ბბ
84

„ორმოდოაოქვსმეტისა?... გოგომ თავისთვის რაღაც დაიანგარი-შა გონებში, — მე შეაგს ამხანაგი, ასაკით თქვენზე სამჯერ უმე-როსი... მოურჩენილი ავადმყოფია... რა ქნას, ისევ ელოდოს, როდის ექნება... დახასხრული?...“

კაცს შეჩვენა, გულში დაფარულს რომ მიივსეს. „ეჭიმები ოპე-რაციის მიერჩვენე, მაგრამ... რა ვიცი!“

„მაგას რა ფიქრი უნდა... დათანამებო... მე რომ მკითხოთ, ლოდი-ნი უფრო მწნალო, ვიდრე ცხოვრებო... მიკვირს, რად ირწევან ხოლმე ამ უწინაღობს, არაფრისმქმნელ გზას“. ვანბრთელი ადამიანის გულ-

ხალხობრივ ლაპარაკობდა ვიყო. წერილი, მეგზვარი კბილებით რო-
მელივად ფრხნილს აენანებდა და გაიკვლი ფეხებსაც არხვიანდ
აქანავებდა.

ამან უკვე გააშევა კაცი, ატუნალად მოეგნა ვიციის არხვიანი
ფეხსმწევა და ქანა-ქნური. ისევ ის კვირბანანანობივი შიში წამო-
უფრულივდა, აქამდე თავის თავსაც და სხვებსაც რომ უშვავდა.
თანაც, იმ წუთას, ისე მტკიცურად მოკრუნულა შიშვანი, თითქოს
თავის ცხელ კაპუტი ნაჭირვარს. ტკივილმანა სიბრავად და ოლქის
კრავად გათვინა.

„საავადყოფოში... საავადყოფოში რას ეკლავის ადამიანი კუჭში
გათხლილი, - მოურჩენელი კითხია, ქა-ლი-ვი-ლი?“ ეს კითხვა
თავისუფლებრივად ღვარძლიანი უკუპირბინი წამებრუნდა და საზვი-
ეროს მოღვეინიშმი გვერდზე პრბით გაიხედა.

მაგრამ ვიციის არ სწყენია. ეს კი იყო, რადეწიანი თვლებით
მუხვდა, მოთინებავადანურული მასწავლებლის თვალებით, ავერ
მერამდნედ რომ ისმენს მოსწავლისაგან მცდარ პასუხს. კაცი მუცემ
და შევიდა შევრბილებინა ერთმანვე გადმოსყდარი უწყობა. ჩე-
რისთანა კეთილხანის ცხოვრებდა ძენია და ლდიწირი, ესდა ჩე-
რისთანა ნირწამდრამა.

„რა არის ძენი... ახლა ვიყო ახალივდა უცვრდა და ფრჩხი-
ლი ისევ გაათვრებოთ შიშივია კბილებში, მოღვეინი რომ კაცი
აქამდე კვებდა, ვიდრე ნამდვილად უკვებდოდა... ჩემი ამსანავა ათი
დღის შიშვად იკეთებს ოპერაციას... უკუმიბი არ ანებებენ, მაგრამ...
თქვენ... ან ისინი... მასაც ჩემსავით არ შეუძლია ლდიანი... უხე
ანანა...“ - ბოლო სიტყვა ისეთი შეუბრალებული ნიშნისობავით
მიასალა კაცს, ბოლოთი უკვლავლად ცხვრით დასვა მოწყვეტით
დამბალი და ზაღტიდან უკანმოუხვდავად გაავარდა.

კაცს დიდხანს არ დავინა, ტკივილებისაგან კი არა, შუშვით-
ისხვან. ვიგობი გულის იარაზე თითქოს სავიზავით გაღვარა, სულ-
ში ჩაიბრუნდა, იმედის ნიშვანად მოქალაქე თავისნიშვანებამ გზა
გაიკვლია და კაცს შინაურად თვალბინი მოურჩეულვად ჩანდა. ჟო-
დოდოდ დაკვირვება თავზე რაღაც აქამდე უკუძილე და საგანგებოდ
მივიწყებულ. რა ვეძლელებო, უნაითი შურით ფეჭობდა კაცი ვი-
გობს, მაგრამ სულის სიდრებში განზობდა, რომ მაინც სივრცლად
თავისი კაციობით და ეს შეგრებება მან აბრავებდა, ხან აცხრობდა.
ბოლოს ნამეტანი შინაურა გავსივრ, თავისთავს გამოუტყდა და,
რთვირც იქნა, გათვებისას ჩაეძინა.

შორეული დღეებით სანიტარი ჩვეულებრივ მიიღოდა, პალატებს
სველი ტრლით გამოქვნიდა და თვრირულს ახარსობდა. კაცს
ისეი შემოუბრა ტკივილებმა. ექიმებს ადარ უხმენდა. ვიციის რომ და-
ანახავდა, ავიწვდობდა, რომ უკვე ორმიცდავიდმეტეს მიუკაქნა,
რომ უკურნებელი ხენი სტორია და საავადყოფოს რუს ეკლემბინ
ავერ უკვე შესაძლ თვათ გამოქვნიდალყო. სულ მალევე გამოლა-
პარავა ვიგობს, თითქოს არავეური მომხდარყოფის. ძველებრად ჩამო-
უვდა კაცს საწოლთან და აველაფერებო ტრლითი ესვარა. კაცმა
თინდალან ვიგობს, რომ ის განახივრავი იყო, პავლე პაპინა დიკო
და ავაღმეოვო დედა. კაცი საბადოს კაცმა ჰკითხა, შენი ამსანავი
რას იქნებო?

„რუგებია, სასხურს თავს ვერ დავანებენ, სიკვდილს ვერ და-
ვევლობდით... ესა... უკანასკნელი ამოსუნთქვის ფასად...“ ოცბის
შობ არ ჰპირებოდა... ამან რომ გათვობებდა, კაცმა შეჰმინა; ვიგობ
გამოუძვლელი მტრითვითი სუნიდაშეჭარული და დასაბული იყო.
„შთავარია ოპერაციის გადითვისება“, - კაცმა პირდაპირ პასუხს
თავი ადარდა. დამარწმუნებლად იც გამოუვიდა, გულში შეგრბდა იმ
ამსანავისა და იმითომ გამოუვიდა დამარწმუნებლად. ვიგობ იდა-
ვლები მუხვებს დაყრდნობ და კმაყოფილ გაუვიდა. კაცმა ფრთხილად
გამოიღო პალიმის ქვეშვიდან რაღაც. ეს ხენი ამსანავს... შეგრან უკ-
ვლებში უფრო... მომუშაული ხელი გამბლა, უღლი მუხვებზე შორი-
ვითი დავიგობ.

ვიგობს ვაკვირებით დახედა ფულს, გაიციინა და ისევ პალიმის
ქვეშვიდობს, მასაც ჩემსავით უკვარს პერის ვევილი, დარუბრავ
და თვენი სახელის წავლები. წარბივ არ შეგრებია. იგდა და მე-
ღვლობით ავსილი თვალებით იფურცავდა, დიდიბიანი, შექანიანი თვა-
ლებით, დამის ვევილი წაივრით გამდგომელი სიმწვანეში რომ
აკავსებდა ნაპერწკლებს. უსაქმოდ იგდა, უსაქმოდ და ლაღად.

მამინაო, - უსიხრა დანებულმა კაცმა, - უღარდლ უხეშობისა და
ღლიშის რომ ვერ იტნად ვიციოსა, - ჩემი საღამი მაინც გადა-
ვიც იმ შენს ამსანავს. სასიკვდილოდ გადაგებული კაცის საღამიო...
საწვავლობად იხებრა, უშობ და უღარდა.

„სასიკვდილო გადაგებული“, ჩამოშვარა სირუბეში დამოურ-
ბული, ჩამწვარი სმით გაიშვარა გოგომ. სახეზე რიბილი წელ-
წელა გაუქნა და კაცისკენა წელა მოიჭრნა. სრულიად უსიკვ-
დამივინავად გაუქნარა თვალი, კაცს კი არა, შიშ მიღმა რაღაც და-
შინვლს და ოთახში ის-ის იყო დაუბრბივებლად მუხვდა, თანაც ისე
აშკარას და ხილვლს, რომ შევიწყნებულა. კაცმა უნებურად შურეს
უკან მიიხედა და ნიკაპამდე აიწია საბანი. შერვა გამადა, ერთი წამით,
სულ ერთი წამით გაუქნარა თვალი. შენა არ გაუქნარებულა,
ნეტარ არ დავინა კაცს ეს ვალადდა ჩამწვარი და წვეურსმობილი
თვალით, რაღაც გვიან შესასვლელზე და შეუძლებელზე რომ ტი-
როდნენ და თითქოს არცა ტირინდენ, „მა რა ქანას პატარა ჰვრამმა,
გახაზუნებუ, პირველ აველიობამივე რომ მოსხვავენი სტორია“, კაცს
ვიგობს თვათ, ისეთი წყნარი, გამოუთვრებელი წყნარი ნაველით,
რომ ამ თანხერ-გარამგანანას ორმოცდათექვსმეტი წელს კაცს
პირში ენა უკვარ მოუტრილდა სასახლად და სანჯვემოდ, ნიკაპამ-
დე საბანსწელი, ამქვეყნიდან აველაფერებ ხელაღებული იწეა და
დევდა.

ოცბის წინ შემდეგ ვიგობ შევიდა წამოღდა და მხრები გაქანა,
თითქოს ვარშემწვეულ წამირ სისხლებს იფურცავს, ვიგებები
ხელები ჩაიწედა და კარბისაგან გატრიალდა. კარბთან მობრუნდა.
ისევ ის ვიგობ იყო, უწივებურად გაღვლილი და უღარდლი. აკე-
ვადება თქვანი ბუბერი ჰვრამი... თქვენს კვირზე, ყველას ვიგობ...
ექმება უკანასკნელი ამოსუნთქვის ფასადვე, მაგრამ მაინც... თვა-
ლებით ერთხანს ყოყმანით წინავადა და ზომავდა კაცს, იქმე სულ
სხვა რაბინ გამბლა უნდოდა, ბოლოს „აკავადებამი“, ესდა დამუბრა
და ფეხკრებით გაიხურა კარო...

ვიგობ ვიგობა თუ არა, ზოგმა ავაღმეოვმა ჩანახვდა, ზოგმა
ვევრდი იყვალა. ერთმა წამად შეუსწავინა და დაივიწროა იციოს,
რომელ ჰვრამზე იყო აღქმანაკიო. კაცმა დაივიდა, გული რომ და-
იფხრო, წამოიხდა და არამკობის მტკიცოდ, პრახაზად უპასუხა, იმ
ჰვრამზე, შენ რომ ნიშვრამი არ მოკვლანდებო...

* * *

მას შემდეგ ადარ უნახავს კაცს სანიტარი ვიგობს, შემდეგ შორი-
ვეობაზე მის მივირედა ვიგობ ვერგუბნობილი, უძინარაგლებიანი
ქალი შემოვიდა და მაშინვე პუზღუნი დაიწყო, რა ამბავია ანდენი
ქილები და შიშვლები. კაცის რტობეში უღოფიოდ გაღაძამას ვე-
რომი. კაცს ბული დასწვდა, მაგრამ შეახსურება უკვარ ვამედა. ავაღ-
მეოვებმა მოიწივნეს, ოკავებუ ხელები ამოიგდა და ერთმანის წა-
ციეობით უკურნებდნენ. ცოტა ხნის შემდეგ, ერთმა იციოსა, ის ვიგობ
რა იქნია. ქალმა ბუზღუნი შეწყვიტა, ჰკვირვანი წვრით თავლს უსე-
რად მიმდვარი ცრებლი ამოიწმინდა და... დღეს, შუადღისის დილე-
პას ის ვიგობ საოპერაციის მავიდაზე, თვა...

კაცს არ გაკვირვებია. ვაივდა ციცივი, რატომ არ გამოვიტროდა.
ახლად მიხედა ვეველავის და მაინც არ უკვიროს. გვერდი წელ-
წელა მოვიდა, ხელები გაუფლავდა და კუჭთან მუხვსავი სიცივე
იგრბო. არჩევანი კუჭი კი არ შეგრბა, მოწვდა, მოიწვდა, ცელში
რაღაც მოწვდა ბურთითით. არცა ციცილა, ის ბურთი გადავიდალა.
ავადყოფებმა მორივე ექიმს უკმეხ. ექიმი მოვიდა და ციცივისა გა-
საუბრებელი ნენი ვაკეთა. კაცმა სიხოთა, ოპერაციავზე ხეავლე
წინას ვარი. ექიმმა დაიწვარა, ხეავლე ვაკვირებოთ. კაცი მაინც
ვერ დაწყნარდა. ის ვიგობ მისწვინდა არ აბლებდა, ფრჩხილის
ქანა-ქნურითა და გულის გამწვარებულეი კაპკურით ისევ თავს
დასტავილებდა. ბოლოს ვერგბინ შიშვინდა და სტვენი შერვადა
პალატაში დაგუბებულ სმვარბანი სირბე, და კაცი მიხედა, რომ
არცერთ ავაღმეოვს არ ეძინა... ზემოთ ხელთ იმწვინდა ცრებლს
და შერვადა იმ ვიგობს, ვულში მისსანადე იცივნებდა და შერდა.

...კაცი ფეჭობდინ გამოვრეკა. ტანი დაუბეგობდა და სტკიოდა.
ვაჭარებელი წამოღდა და ავაგავებდა ხეს ახედა. „უნდა გამოვბარბო...“
- უკვამ მოიფიქრა. სახლის წინ დაუღებულა პარი ვეჭობებდა, მა-
შინდა შერვდა, ნახვარი მტკიცის სიგაზე რომ ავაჭვებდა მინა.
შერე ხელები ჩამოიწმინდა და მხრუნეკვლად მიჰყავდა პარი სახლის

კუთხეში. თავს მხნედ გრძობდა, სიგრილე სახეზე ესთათებოდა და ოდნავ არხვედა ბებური ჰერმის კენჭროს. ცაყი გამზიარულდა, წელა შეტრუნდა სახლისაკენ, თან მივიწყებულ მელოდიას უტყვენდა, შხრე-ბიდან უყოველვარი სიმძიმე მოეხსნა, თითქოს ვიღაც ხელს აშე-ლუმბდა, წელში ეღვა. კაცმა წყნარად ჩაიგინა. ეს ის გოგო იყო, გამხდარი და მატყურა, მაგრამ მაინც ყველაზეთან და ყველაფერთან მართალი გოგო...

ოთახში შესულმა შუქი აანთო. აღარ ემინოდა, ცოლს ვაკაღვი-ძებო. ვალეძებოდა რა! ადევებოდა და მოუყვევებოდა იმ გოგოს ამ-ბაეს. ძალიან უნდოდა ვინმესთვის მოეხსრო. ფანჯარასთან მივიდა და ჰერმის "მამ ვერეო, პა... კარგი, კარგი"... აღუჩინაინ დაქანდე-მით გასძახა. ცოლი გადმობრუნდა და საყვედურით შეხვდა. კაცს არ სწყენია, უნდა ვიციხლებო, უხხრა. უნდა იციხლებო, მამ რეგორაო,

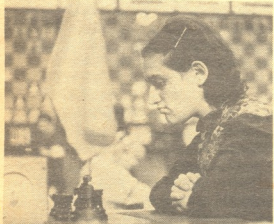
აჟეა ქალიც. იმ გოგოს გულსათვის უნდა ვიციხლებო, — იხვე-თქვა კაცმა. რომელი გოგოსიო, ახლა კი გამოიფხიზლდა ცოლი. მოკე-და ის გოგო, აღარ არისო. ცოლმა იფიქრა, იფიქრა და ისევ დაწვა. წყენი ბებური ჰერამი აუვაეებულა, იმ გოგომ მართალი მოთხრო, შუქს რომ აქრობდა, მაშინაც წამოსცდა კაცს.

დიდება შენდა, ღმერთო, რომელ ჰერამზეა აქ ლაპარაკიო, საბანი გადიხაიდა და საწოლზე წამოჯდა უკვე დავეკებული ქალი. კაცს რაღაც მოაგონდა მის სიტყვებზე და კინაღამ ხმაშალა გაიცინა, მაგრამ თავი შეიკავა. ძალიან კი უნდოდა მოეხსრო იმ გოგოს ამ-ბავი, ჰერმის ყვაელი და ფრწილემის კენჭტა რომ უყვარდა და ახე რუმად, უკანასკნელი ამოსუნთქვის ფასად რომ უნაწილებდა თავის სიცოცხლეს ადამიანებს.

ლალი ჰჰარალაშვილი

მსოფლიოს პირველმა ქაღალაქში

მია ჩიბურდანიძე

ირინე ლევიტინა

მომავალი სექტემბერამდე

სამი წელიწადი ჰდარაკში საკმაოდ დიდი დროა. ამ წნის განმავლობაში მსოფლიოს წემპიონს ვერ საშუალება აქვს ადვენის თვალა თავისი შესაძლებელი მეტოქეების ბრძოლას, რომელთა რიცხვი ხელე უფრო მცირდება. ბოლოს რჩება ერთი, ერთად ერთი პრეტენდენტი, ის, ვინც საჭარაკო გვირგვინის ხელთ ვდებას ცდილობს. უნ-ხავს ვინმეს ეს გვირგვინი? — არა, იგი სი-მბოლერია. მისი „ხაღაე არხეზობა“ იგუ-ლისხმება. ახლა, როცა ეს სამი წელი უკან დარჩა, მრავალი და მრავალი პრეტენდე-ნტიდან მხოლოდ ირინე ლევიტინაღა შუი-

რანა. როგორია მისი შესაძლებლობები მსო-ფლიოს ახლანდელი წემპიონის მია ჩიბურ-დანისძის წინააღმდეგ? თუმცა, ხჯაფს ცოტა შორიდან დავიწვით.

შორეულ მისაღმომავალში

ერთი წლის წინ ჩიბურდანიძეს მ შესა-ძლებული მეტოქე ჰქაედა. ეს პრეტენდენ-ტი მეთოხედუნაღაღაში ახე დაწვეილდნენ-ნონა გაფრინდაშვილი — ირინე ლევიტინა, ლიდია ჰემიონოვა — შარგარეტ შერგშანი,

ნანა ალექსანდრია, — ტატინა ლემაჩკო და ნანა იოსელიანი — ლეო შილანი.

ეროადრები, ვინც შეძლო შტოქე დიდი ანგარიშით დამარცხებინა, ნანა იოსელიანი გახლდათ, ასევე ერთადერთი, ვინც მატინი ვადაზე ადრე დაამთავრა (ნ.პ.). ქართველი მოპვარაკე მწიწანდამდევის ბრძოლის ყველა სტადიაში ხვდებოდა. თუ ლეო შილანი დგებოდა, ასე თუ ისე, დამამკაყოფლებელ პოზიციას იღებდა, შუა თამაშში გაგრძელებას თავს ვეღარ აჩვენებდა. თუ შუა თამაშის პირობებზესაც ვადაწყვეტიდა, უნდშიღობში გარდაული დამარცხებულად. ერთი სიტყვით, დღესტურდა ის, რასაც მიმოშილველები ელოდნენ კიდევ უკეთესი ნიჭით ნიწილი მოპვარაკე დიდი შეუთითობით გამოირჩევა, მაგრამ ჯერ კიდევ არა აქვს სათანადო კლასი, მსოფლიოს უძლიერეს მოპვარაკებს რომ ვაუწყებდეს!

ვაკვას ხშირად საყვიდრობუნე, რომ ისინი ბრძოლას არიდებენ თავს და ვაიშს ხეჯდებიან. ეს ნებისმიერ ფონზე ხდება. რაც მართალია, მართალია, აქვს კალბერძენი ვერათარ შემთხვევაში ვერ იტყვა. გაფრინდა-შეაღწეობისას მატინში (უმაჯობითი შემთხვევა) არ კოფილა არცერთი ვაიში ლეკობაში გვიჩვენა, რომ იგი ვანუწავებლად იჩნდება, მისი თამაში ხელ უფრო მრავალფეროვანი ხდება. მსოფლიოს უძლიერესთან ორი ქართული მოგება (ნ.პ.) არ არის ხუმრობა საქმე.

დამარცხდა ორი მატინიდან პირველი რიცხი უნდა აღინიშნოს ალექსანდრია-ლემანკოს შეხვედრის საქმად უნდა იქნას მხედველობა. ეს პარტიის შემდეგ ანგარიში იყო 4,5:5,5 ქართველი მოპვარაკის სახარებოდ. რაღა რჩებოდა?! კიდევ ერთი ქულის მიშველა. ალექსანდრია კი, როგორც ეს მას ხშირად ემართება, ვანგერულად და მატინი რის ვაივებლახით მიიყვანა გამარჯვებამდე — 5:5,5. ზუსტად ასეთვე ანგარიშით დასრულდა პრეტენდენტთა ასპარეზობა — დებიუტანტების სემინოვასა და შტოპაშინის შეხვედრა. ბრძოლა ვარდაპავალი უპირატესობით მიმდინარეობდა, ვაიშარკვა სემინოვით.

სტატა მოხსენი დარჩენი

ნახევარწლიანი ერთმანეთს შეხედნენ ალექსანდრია-ლევიტინა და იოსელიანი-სემინოვა. პირველ მატინში ელოდნენ შტოპაშინს ბრძოლას, რომელიც შეედოთ მოგონებისმიერ შეტოვას, შტოპაშინი კი მოსალედნული იყო იოსელიანის გამარჯვებას. ეს პროზონი არ ვაპართლდა. იოსელიანის შეიღო შედინა და მატინს, ვასახებია, სათანადოდ მომზადებული ვერ მისცა. „ჭადრაკი ხელუწყება“ — ამბობს სემინოვი, „რა, მევიწერება“, ასეთია მოქმედების პირობები, ამტკიცებს კარკო. იოსელიანი-სემინოვას მატინში საქმე არც ხეივანებამდე მისულა და არც მევიწერებდეს. ბრძოლაში კი უფრო მაღალი კლასის მოჭადრაკე — დამარცხდა (4,5:5,5) რა ვუყოთ, ზოგჯერ ასე ხდება.

1975 წელს ალექსანდრია შეტინებდა მჭადრი ბრძოლაში დამარცხა ლევიტინა (9:8), ლევიტინამ განაცხადა, რომ ასეა დელი მატინი იმ ქულის ვაგრძელება იქნებოდა. თუქა ამ ორ შეხვედრას შორის მთელი 8 წელი იყო, ბრძოლის სასიათი არ შეცვლილა. ხან ერთი დაწინარებულად ერთი ქულით, ხან შტოპა. საბოლოოდ (რომ იტყვან) დამატებით დროში ლეონინ-გრაფელი უფრო იბლბიანი აღმოჩნდა 7,5:8,5.

პირთი პალამაშეპირი საზოგადოების

ლევიტინა და სემინოვა. ვის ანიჭებდნენ მიმოშილველები უპირატესობას? — რა თქმა უნდა, ლევიტინას. წინასწარ ლაპარაკი იოლია, მაგრამ სინამდვილეში სემინოვა „ხელდაედა ადამიანთა“. სემინოვს მატინი მან ისე ვადატანა, თითქმის არაფერი მომხდარა. იყო მომენტები, როდესაც კვლევაში ანგარიში ვაიშანობდა, იყო მომენტები, როცა დაწინარებულად შეძლო, მაგრამ...

ჩვენ ამ მატინის შედეგი — 7:5 ლევიტინას სასარგებლოდ, ობიექტურად და საბარლოდ. ანად მივიწინოთ. ასე ვთქვათ: როცა ერთ-მანეთს შეეჯახნენ კლასი და დიდი შეუპოვარობა, კლასმა ვადახაძლა. სწორია? ვერცხობა სწორია და საბარლოდანი. მოხდა ის, რაც უნდა მომხდარიყო.

მოულოდლო სიტუაცია

ჭადრაკის საქმარობ შეხანიშნავად იცის, თუ ვინ არის და რა არის შუაა ჩიბრადინობა. მან მსოფლიოს ჩემპიონობა 1978 წელს მოიპოვა, ეს როგორც 1981 წელს დაიგება. ამ პერიოდში შტოპადა წარმატება ქონდა როგორც საკავშირო, ისე საერთაშორისო ასპარეზზე. თუ მიღწევებზე ლაპარაკს მან ლევიტინა უბრალო საბოლოო პერიოდის ოთხგზის ჩემპიონია, აქედან საჯერ ზედზედ ევრა და ვერ შედარება არსებობს. მსოფლიოს უძლიერეს მოპვარაკეთა ვ. წ. „რიტინე — ლისიტე“ (ძალთა შედარებითი ნუსხა), აქცი იმორტანდინოდ შორის ნაოტივთა პრეტენდენტი, კიდევ ერთი მანქნეხელი — პირად შეხვედრები. აქვე მსოფლიოს ჩემპიონი წინ არის ორი ქულით.

კეთილი და პატიოსანი, მაგრამ ჩვენ შეხვენივარე ვეცხებინა, რომ მსოფლიო პირველობაზე ხელე მატინი არ არსებობს. თუ შევეკვანას მოსვლიანი ზოგიერთი შეხვედრის დიდი ანგარიში, ნუ ვიფიქრებთ, რომ ერთმა მატინით კეთილი ვა არიოლდა. ასეთი შეტინისათვის საწინაგებოდ ვემაგობდნენ, უკან დასასვლელ ვა არ იტოვებენ, მიმართავენ უდიდეს სტრატეგისტებს, ქმნიან სპეციალურ „შტაბებს“, ერთი სიტყვით, ისე ვუმაჯებიან, როგორც არასდროს.

ჩიბრადინოდ და ლევიტინას ვის ეკუთვნის წინასწარი უპირატესობა? პირდაპირ ვთქვათ — ჩიბრადინობაში! მაგრამ ეს ვასკრებოდა როფი იქნება, არამედ უაღრესად დასაბუღი და მჭადრი მატინი.

ველ-პინფორაკი

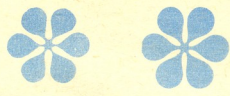
საქართველოს მეორე ინტელსტრუქტურული ქალაქი — ქუთისში მოტობლოცების ქარხნის გეოგრაფიკული რეკონსტრუქციის მიმდინარეობს. ზემოდგობით ორგანიზების ვალაშეხვედრებით მცირეგაბარიტანი 6-7 სტენის პალის მოტობლოცების საქმეთა ვე-ნიტობი პირველად ქუთისის დამაშედეგებს.

მოტობლოცი შეასრულებს სამუშაოთა კომპლექსს საზოგადოებრივ ფართობებში — ბაღებში, ბოსტნებში, ვენახებში, მოგზაურება მოსახლეობას საკარგობად ნაკვეთებში.

მოტობლოცი აქვს სწრაფად მოსახლეობა და მისამებლი რამდენიმე სახის სასოფლო-სამეურნეო მანქანა, რომლებიც შეასრულებს სხვადასხვა სახის სამუშაოებს სწორი თუ მათთან რელიეფზე. ეს სამუშაოებია: ნიადაგის კულტივაცია, მსუბუქი ხეხა, ორმინების ამოთხრა, თბივა, ხეხილისა და სხვა ხეების შეწამვლა... მისამებლი მოტობლოცობით „შესაძლებელია 350 ყოლობრაში ტვირის გადახვევა“.

სულ უფრო იზრდება ქუთისის მოტობლოცების ქარხნის გეოგრაფიკა-რეკონსტრუქციის სამუშაოთა ტემპი. ქარხანამ უკვე დაამზადა მომავალი პროექტის პირველი ნიშნები. წელიწადს მან 2000 ცალი მოტობლოცი უნდა გამოუშვას, რაც მოტივობად მოსახლეობას მიყვარდა საკარგიდამო სამუშაოებისათვის.

ქარხნის რეკონსტრუქციის დამთავრების შემდეგ კი, როცა ყოველწლიურად 35 ათასი ცალი მოტობლოცი დამზადდება, მკვეთრად გაიზრდება სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ფიქტურაობა. ბოლოქუცის მიყვარდა, ამაღლება პალის მატერიული კეთილდღეობის დონე.

ჭეშმარიტი პრტიმსტიზი

ენერგიულ ნაიჭებო, მაკოი, მიზანსწრაფული გამოხედვა. თოვლითი თეთრი, სპორტულ აოდანუ შერტეპილი თმა ეფსა და ლაზათს მატებს მის შოამბედავ ვარცხნიქს. უფურადღებოდ ვერ ჩაუღლი. თითქმის ვოვლდელ შუტვლებიო რუსთაველის გამზარზე, მაგრამ არა მისიერებს, არამედ საქმიანს, რომელსაც მუშად მიერქარება. თითქმის სირბილიო ჩაეკროლებო ვერდლიო, კეთილი ღიმილი არასოდეს მოვკლებოთ. თუმცა შერტება და საუბარი უწინდლებს იმდენ რამ აქვს მოსაწრები დღის მანძილზე. მისი ცხოვრების ასეთი რიტმი არავის უკვირს, ვინც იცნობს საქართველოს არსთაველის სახელობის სახელმწიფო თეატრალური ინსტიტუტის სასცენო მეტოვლებს კათედრის გამგეს, სამსახიობო, სარეჟისორო და თეატროლოგიის ფაკულტეტების დეკანს, დოცენტ ბაბულია ნიკოლაიშვილს.

ვინც ერთხელ მინც დასწრებოა კალბატონ ბაბულიას ლექციებს, მისი მესხიერებდან დიდხანს არ ამოიღებოა ამ გამოკლდელი ოსტატ-პედაგოგის მიერ კემზარითი არტიტიკაშიო, გზნებოთა და ტემპერამენტო ჩატარებული გაცეოთილებო. ბ. ნიკოლაიშვილის პედაგოგიური ბელწერა, გამორჩეულია. მისთვის თითოეული მეცადინებო ვნებებითა და ემოციებოთა დასავუ მოწყვეოთა, იმდენ ენერგიადა და ძალს ამზარს ცოცხლის ათვისების პრცესს. ცალკეული სტუდენტის როგორც პროფესიული, ისე პიროვნული თავისებების შესწავლა პირველი რიგის ამო-

ცანაა კალბატონ ბაბულია ნიკოლაიშვილისთვის. მას „რენტგენის შუქუ“ მეყვს ვატარებული უველი თავისი აღსაზრდელი და დიაგნოზის დასმაც უზსტად იციის. იშვიათად თუ შეუდებოა აღზრდელი, ასევე შეუცდომლებში არიან სტუდენტები თავიანოცენტებში და ვერც გამტყუნებო, თითქმის უველია მათვანს კალბატონ ბაბულიათთან რომ სურს გაიაროს აქტიოორული წრთობის ნაცეპი სკოლა.

ცოტა რამ კალბატონ ბაბულია ნიკოლაიშვილის ბიოგრაფიიდან:

1938 წელს დამთავრა თბილისის პირველი საცდელ-საწვებებელი სკოლა ფრიადოსნის ატესტატით. სწავლის პერიოდში სკოლის დრამატული წრის აქტიური წევრი იყო, აქ სწორად გამოდიოდა მხატვრული კითხვით, განსაკუთრებული საიმოვნებო იჯინებს ამზაბის როლის განსახიებებს „ვეფხისტყაოსანში“. სკოლის დამთავრების შემდეგ ბ. ნიკოლაიშვილი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტის იარწვეს, სადაც უფამოცდოდ ჩაირიცხება, მაგრამ თეატრის დიდი სიყვარულის გამო კ. მარჯანიშვილის სახელობის სახელმწიფო თეატრთან არსებულ დრამატულ სტუდიაში იწებებს პარალელურ მეცადინებობს. მისი პირველი თეატრალური პედაგოგები იყვნენ ვაჟო უფუშტაშვილი და პიერ კოხახიძე, რომელთა ბევრი რამ შესიებებს მის პროფესიულ თეატრალურ ცნობიერებას.

1939 წელს აკაცი ფადავას და აკაცი ხო-

რავას ინიციატივით დაარსდა საქართველოს თეატრალური ინსტიტუტი. ა. ზორავას წინადადებით, ბ. ნიკოლაიშვილი თავს აწებებო უნივერსიტეტში სწავლას და გადგომის თეატრალური ინსტიტუტის სამსახიობო ფაკულტეტის მეორე უფრწვე. ინსტიტუტში მისი პედაგოგები იყვნენ: დ. ალექსიძე, გ. ტოვსტაოვოვი, ა. სორავა, ა. ვასახიძე, ტაბლაიშვილი, მ. მრეველიშვილი და სხვები.

ინსტიტუტის სექტაკლებში (შექსპირის „აურზაური არაფრისათვის“ — ბეატრიჩე ანდრეევის „დღენი ჩვენი ცხოვრებისა“ — ოლილი) სრულად გამოვლნდა ბ. ნიკოლაიშვილის, როგორც მკვეთრად სახასიათო მზაბიბის ნიჭი. ინსტიტუტის კიდლებზევე მიპიკრო ბ. ნიკოლაიშვილმა უფრდებოა მეცნიერებისაში ლტოლვიო, ზოგიერთი სწავლადენტისგან განსხვავებით თანზაბო სერაოოლოგიით ეციდებოდა საცნების შესწავლა-აავისებებს. სწორედ ამ გამორჩეულ თავისებოთა გამო ინსტიტუტში ის პირველი სტალინური სტაიენწიანოა გახდა.

1942 წლიდან 1959 წლამდე, ბაბულია ნიკოლაიშვილი შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო აკადემიურ თეატრში მუშაობდა მსახიობად და შემდეგ რეჟისორის ასისტენტად. ამ მხნს განაწილობოა მის ბეჭდის ხანდერტობო სახე უჭმის სექტაკლებში, რომელთაგან მათურებოთა განსაკუთრებით მიეწინა: დედა (ბ. ბერტენიშვილის „ტიტილის ქვეშე“), მომეცრალი კალი (ი. მისა-

შვილის „ჩაირსული კვება“), ბოშა ქალა (ა. რუფუცისი, მ. კაცის „ოლეო ლუნი-ნი“), ბელა (მ. დოუსოს, ჯ. გოს „ღრმა ფსევბი“), ბეზოს დედა (გ. ხუნდუკიანი „ბეპო“). ნაყოფიერია და აღსანიშნავი მ. ნიკოლაიშვილის რეჟისორის ასისტენტად მუშაობა სპექტაკლებზე: („ტარიელ გო-ლა“, „დიდი ხელმოწევი“, „ოიდიპოს მეფე“, „ჩვენებურება“, „პამელიტი“, „ოპტიმისტურ ტრაგედია“ და სხვ).

1944 წლიდან მ. ნიკოლაიშვილი პარალელურად მუშაობს თეატრალურ ინსტიტუტში სასცენო მეთვლელების კათედრაზე ასისტენტად, პედაგოგად, უფროს მასწავლებლად. 1966 წელს ბრწყინვალე დოცენი და ხელოვნებათმცოდნეობის კანდიდატი სემენოვი ბარისხი მიენიჭა, 1981 წელს კი — დოცენტის წოდება. 1971 წლიდან მ. ნიკოლაიშვილი სასცენო მეთვლელების კათედრის გამგედ იმუშავებს, რომელსაც დღემდე დირიჟირება უწევს.

მ. ნიკოლაიშვილი ორი საუკეთესო მონოგრაფიის ავტორია: „ილქის მხატვრული შესრულება“, რომელიც 1968 წელს დაბეჭდა და „ქართული სასცენო მეთვლელება“ (გამოცემული 1979 წელს). ორივე ნა-

შრომს სპეციალისტთა და მკითხველთა დიდი შეფასება ხვდა.

განსაკუთრებულ ყურადღებას იმუშავებს ფუნდამენტური ნაშრომი „ქართული სასცენო მეთვლელება“, რომელიც მნიშვნელობითა და ღირებულებით სცილდება სახელმძღვანელოს, სამეცნიერო გამოკვლევების სფეროს ჩარჩოებს. წიგნი განილული და გაანალიზებულია ქართული სასცენო მეთვლელების სწავლების ახალი მეთოდები. გამოყენებულია ინდივიდუალური სუნთქვის სავარჯიშოებიც; მეთვლელების კომპლექსური სავარჯიშოები დაკავშირებულია მხაზობის ოსტატობის სწავლებასთან, ტუტის სამსახიობო და სარეჟისორო ფაქტის განხილვის მეთოდთან, სახელმძღვანელო სიტუაციის გამოუმუშავებლად.

მ. ნიკოლაიშვილის აღნიშნული მონოგრაფია — ჯერჯერობით ერთადერთი სახელმძღვანელო ღრმად მცნიერულ საფუძველზე შედგენილი ნაშრომი, რომელიც სასცენო მეთვლელების სწავლებისა და მდგომარეობის მხოლოდ დღევანდელ ეტაპს კი არ გადმოსცემს, არამედ ამ ხანის უმდიდრესი გამოუმუშევრებისა და განვითარების რაიდალურ გზებსაც სანახევრად ახსნის. ბაზულია ნიკოლაიშვილი თავისი პრო-

ფიის ფანჯარად მორტყილი, მაიხიბელი პედაგოგი და მეცნიერი. საოცარი შრომით, რუღუნებით, ფიქრით, უძალოდ და მეთა თევით, უმარავი ექსპერიმენტის უწყვეტებით, მაგრამ მტკიცე ხასიათის წყალობით, კვლავ და კვლავ თამაში ექსპერიმენტების გამოყენებით, დღეს მან უკვე სამართლიანად მოიხვევა ნოვატორი პედაგოგის სახელს და ავტორიტეტს.

მ. ნიკოლაიშვილის დაუცხრომელი ბუნებისთვის უჩვეულოა მიდევნებით დაკმაყოფილება. იგი კვლავ განაგრძობს ძიებას. კვლევას. ამ წელზე მეთა ეშვადება სალოქტორო დისტრატის დახატავად. ამ მიზნით უკვე იმუშავებდა მოსკოვში, რიგასა და ლენინგრადში, იმოგზავრა ინდივიდუალური სწავლების ბევრი საგულისხმო მეთოდი უკვე გადმონერგა თეატრალური ინსტიტუტის სამსახიობო და სარეჟისორო ფაკულტეტებზე.

როდესაც თვალს გადავლებს ბაზულია ნიკოლაიშვილის ცხოვრების განვლილ გზას, უოუოლდ გაოფორბებ: რა ბედნიერია ადამიანი, რომელიც მოიხვებს თავის ნამდვილ საქმეს!

პაპა ძიგუა
თეატრმცოდნე.

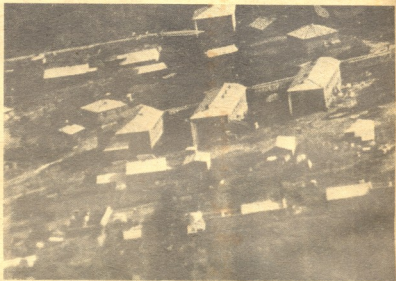
მ. ნიკოლაიშვილი, მეთვლელების კათედრის დირიჟირებაზე

„საპარამუპლუს კომპარტიუს ცენტრალური კომიტეტისა და რესპუბლიკის მთავრობის კარსი, როგორც მთის რემონტის სოციალ-კაოროსიპარ ალრაქინებას იოსალსონისებს, სწორი და ბაპაროული კარსია, გეილი ხალხი მხვანაღვ უპარს გეს მხარს, ყოველ ღონეს მხარობს, რამუნ მუანს დაუპარუნდუნ სიმოცხლუ, დაუპარუნდუნე მისი პატრონები“.

ა. შვებარუნაძე

გეორგი დაბადება

გოსტიბე. ორ ათეულ წელზე მეტ ხანს ერქვა ამ ლამაზ სოფელს ნასოფლარი. ოც წელიწადზე მეტხანს ეწოდება იგი წიკლაურებსა და ბეკაურებს, ჩინგლებსა და მიგრაციულებს, იმ ადამიანებს, რომელთა წინაპრები აქ თესვდნენ, თიბდნენ, ძროხას წველიდნენ, კარაკს დღეებდნენ და სხვა სოფლებთან ერთად ქვეყანას კვებავდნენ. და აი, 1981 წლის ავგისტოში კვლავ დაიბადა სოფელი ვოსტიბე. ახლა აქ უკვე ოთხმოცამდე კომლი ცხოვრობს. წინოტიკმა სახლები, იტურბა ახალი საპირკვლები, ხარაჩობები მოგხსნა ორმოცდაათი ბავშვისათვის გათვალისწინებულ საბავშვო ბაღს. ახლო მომავალში ვოსტიბეში იქნება სკოლა, წაჭიმო ბუნტიბე, კეთილმოწყობილი გზები და ყველა სიეთე, რაც თანამედროვე სოფელს სურდება.

ჭე რეტი. მისი მეორე სოციალური დაიწყო ამ ხუთი წლის წინათ, როცა აქ პირველი ოჯახი ჩამოვიდა და ქაგევისაგან გაწმინდა მამა-პაპეული კერა. მერე მასალს სახლი მიემატა. სოფელში მამალმა იყიღო მთის ფერდობზე ხახორი გამოჩინდა, სკოლის ხარკი დაირეკა სანამ აიკრებოდნენ 380 კომლი ცხოვრობდა ჭერეში. ჭერეჯობით მთიეთებმა შობილოური მიწის ყივილი. ჭერე კიდევ ბევრი ნასახლარი ეტოლება თავის შვილებს, რომ დახვედროს კარგი სახავი მიწები, სათიბ-საძოვრები, მოწყობილი საშუალო სკოლა, საბავშვო ბაღი, კლუბი, საფოსტო განყოფილება, მღალაზა, ბიბლიოთეკა, საყოფაცხოვრებო მომსახურების ობიექტები.

წერაქციე. არც წერაქეს ასცდა სხვა მთის სოფლების ბები; დაცარიელდა. მხოლოდ რამდენიმე მოსუცი დარჩა, რომლებიც ქალაქში წასვლაზე არ დაეთახებნენ შეილებს. სწორედ მათი წყალობით მოხდა, რომ წერაქეს ნასოფლარი არ დაერქვა. 1980 წელს თბილისელმა ახალგაზრდა პედაგოგმა ვია აბრამიამ პირველმა დარეკა დაღუბებული სკოლის ხარი და ხუთიოდე ბავშვმა დაემალა „უღდა ენა“. იმ სკოლის ეზოდან, სადაც ოცი წლის წინათ 160 ბავშვი იღებდა განათლებას, ხარის სმა თითქოს მისწვდა საქართველოს სოფლებსა და ქალაქებში გადართულ წერაქელებს, მათ დატრუნება იწყეს. მუშათა კლასის წარმომადგენლებმაც მეგობრობის ზელი გაუწოდეს სოფელს, ჩამოაყალიბეს რუსთაველი მეტალურგიული ქარხნის საბჭოთა მეურნეობა „ხალიბი“, ამენებენ სკოლას, საბავშვო ბაღს, კლუბს, სპორტულ მოედნებს.

სამთაწყარო. ალაზნის ვაღმა ახერბიჯანია, ვამოღმა — სამთაწყარო. აქედან იწყება საქართველო და მისი დიდი ზვარიც, მეგობრობაც და ალაზნისთლი კაცის ფუფე. აქ 1980 წელს ჩამოყალიბდა მევენახეობის საბჭოთა მეურნეობა, რომლის აღმინისტრაციულ შენობაში ფოტოსტანდია მოწყობილი. მას დიდი ასობით აწერია: „სამთაწყარო ახალგაზრდების მიწა“. ამ ფოტოსტანდებიდან იღიმებიან ახალგაზრდები, ხალისიანი, იმდიანი ვაყაცები, რომელთა მარჯვენითაც 500 ჰექტარ-

ზე უკვე იზარა ვახმა, კვლავ ზერებად იქცევა ამღებოვ სავენახე მიწა. სამთაწყაროში უკვე ამენდა 140 საცხოვრებელი სახლი, დასახლებენ აჭარიდან, საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან მოსულები. ბავშვებით აივსო ორი საბავშვო ბაღი. მოზილილებს საშუალო სკოლისკენ მიღებრაიათ, მათი შობილები კი ეტუბის სწიირი სტუდენტები არიან.

უღდაბი. აქ უღდაბილ ქველი თითოეული მტკაველი მიწის ვაცილი სტუბა ქართველი ხალხის ოცენბა იყო. დღეს ოგი სინამდვილედ იქცა. ახლა უღდაბიში 140 კომლი ცხოვრობს. სოფელი ყოველმხრივ კეთილმოწყობილია. უღდაბის მეურნეობა, რომელიც საქმოდ დღია რესპუბლიკაში, მომავალში ერთიორად გაიზრდება. მორარწყება ცხრა ათასამდე ჰექტარი ფართობი, აყავადენბა ბაღ-ვენახები, ეკოლებათ 80 ათასი სტუბი ცხვარი, 108 ათასი ღორი და უმტკიცებულოდ გადიჭრება მეურნეობის სასურსათო პროგრამა.

შარშან უღდაბოში, ვარეჯობის დღესასწაულზე საქართველოს აღორძინელი სოფლების წარმომადგენელთა პირველი შეკრება გაიმართა, სადაც გაისმა მოწოდება რესპუბლიკის ყველა მშრომლისადმი: „არაფერის დიმიშროთ დაცარიელებული სოფლების ახსადგენად!“ ამ მოწოდებას ბევრი მხარისდაძვერი გამოუჩინდა. ახლადიორმინებელი „ბებილის, ომალოს, ტანხისის მსჯავსად მეორედ იბადება სოფლები...“

50 წელი პარტიის რიგებში

მისთვის ყველაზე საპატიო ჯილდოა სამკერდე ნიშანი — „სკკ რიგებში ყოფნის 50 წელი“.

ამ ნიშნის გადაცემა ბედნიერების განცდაც იყო და წარსულის სევდას ნარევი მოგონებაც. ეს საზეიმო წუთი გახლდათ მის ცხოვრებაში, როცა კინოეკრანით გაიკვლია განვლილმა დღეებმა — განცდებით, სიხარულით სავსემ, ზოგჯერ კი სიძნელეებთან შეიჭიდებულმა.

კომუნისტ ქალის მარიაში გვიგაჟრისვილის ცხოვრება მისაბამად და მაგალითად გამოადგება ახალგაზრდობას.

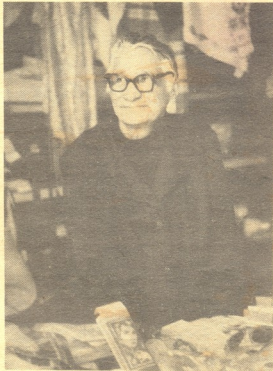
დაიბადა 1910 წელს თელავის რაიონის სოფელ აწყურში, ღარიბი გლეხის ოჯახში. ადრე დაიბნა. მეზობლებმა შეძლებულ ოჯახში მიაბარეს შინაოსამსახურედ.

საქართველოში საბჭოთა ხელი-სუფლების დამპყრობის შემდეგ თელავის აბრეშუმის ძაფსაღები ფაბრიკის საყვირის ხმამ მარიაშის სოფელ აწყურამდეც მიადგინა და ახალგაზრდა გოგონა თავისკენ მიიზმო. აქ მას შეხვდა და დედობრივი სიბოძო აგრძნობის ფაბრიკის პარტიკომის მდივანმა, რევოლუციონერმა ქალმა ოლიანა გუგუჩივა-თუმანიშვილმა, რომელიც მასინ უკვე ჩამოყალიბებული პარტიული მუშაუი იყო და უფროსი უფარდა. 1928 წელს მარიაში აიკვდა შვილის რიგებში შედის, ამთავრებს პროფსკოლას და კვალფიციაციის ასამაღლებლად ქუთაისში მიემგზავრება, 1931 წელს კი წარმატებით ამთავრებს თბილისის ორჯონიძის სახელობის პარტიულ სკოლას.

1931 წლის მაისში მარიაში გვიგაჟრისვილი კომუნისტური პარტიის რიგებში შედის. საკომპლუტურე ცხოვრების გარიჟრაჟზე პარტია მას მეტად რთულ და პასუხსაგებ სამუშაოს ანიჭებს — პანკისის ხეობაში ქალთა შრომის მომუშავედ გზავნის.

მარიაში იგინებ: აქვს ბა და ლექქ ქალიშვილი ურავსახურად, უგაძრდობადად გამოჩენა არ შეიძლებოდა. 20 წლის ქალიშვილი ასე გამოწყობილი ვიჭიკეი მთ შორის და ვერსარტობდა ახალ ცხოვრებაზე. ამბეჭდად და ზოგჯერ თელავამდეც იუფებით მივდიოდა ახალი გაცოთებისა და ლიტერატურის ჩამოსატანად. ქალებს კაცებთან გამოჩენის უფლება არა ჰქონდათ. ხშირი იყო გატაცების შემთხვევები. წესად იყო სიხსლის აღება.

ჩვენ ორნი ვყავით: თბილისიდან

ჩამოსული ექთანი ცილა მახვილად, რომელსაც ევალებოდა მთელი პანკისის ხეობის სახეილციწო მომსახურება და მე.

თელავის რაიონულ გაზეთში, რომელსაც მასინ „გადაწყვეტა წლის“ სახელწოდებით გამოვიდა, 1931 წლის მაისში გამოქვეყნდა სასუტარი კორესპონდენტის ცქიფურების წერილი: „რა გაკეთდა ქალთა შრომის? წერილიც ვითხოვლობთ: „ყველა სათვის ნაოთია, რომ ჯყოფლას სასოფლო საბჭოს ფარგლებში ძალიან რთული პირობებია მუშაობისა, ვინადაც ნაცუმციერების კუთხება, სადაც შედიან ქისტები, ოსები, თუშები და უშაველები; ცხადია, რომ ყველა ცალკეულ ტომს თავისი უსრჩვეულებანი აქვთ და ეს უფრო, ართლებს კულტურული რევოლუციის მოხდენას. მართალია, ქალთა შრომის მომუშავეს რთულ პირობებში მოხუდა ქალთა შევავრება, მაგრამ მაინც მიღწევები აქვს. იმის გამო, რომ ქისტ ქალები კაცებთან ერთად არ დაიარებიან სკოლებში, ბრიგადაში სპეციალურად გასწავლილი სალიკადეცია სკოლა, რომელიც მეცადინეობა დღისით მოეწყო. სკოლებში 83 ქალთა გაერთიანებული. აქედან: ქისტები — 23, ოსები — 25, უშაველები — 15. ბრიგადაში შეავრება ის ქალები და მოაწყო მეაბრეშუმეთა და მებოსტნეთა განაერთი სოფელ უვარდწყალსა და დუმასტურში, სადაც უკვე მოხსნული აქვთ აღდგა და რკავენ 50 ათას თუთის ნერგს. ასეთია ქალთა დარაზება და გარდატეხა ჯყოფლის სასოფლო საბჭოში“.

კომუნისტი ქალი მისი სოფელში რჯულისა და ადითის მავნე ჩვეულებებს ებრძოდა და ახალ ცხოვრებას ამკვიდრებდა.

1933 წლის სექტემბრიდან მარიაში კვლავ აბრეშუმის ძაფსაღებ ფაბრიკის დაუბრუნდა, ჯერ სამკერდის პრიგადილი მუშაობდა, შემდეგ — საფხარეო კომიტეტის თავმჯდომარედ აირჩიეს. მარიაში ფაბრიკის პარტიკომთან ო. გუგუჩივა-თუმანიშვილიან ერთად ტახანოვური მოძრაობის ინიციატორად გვევლინება რისთვისაც მას საქართველოს ცკის საპატიო სიგელით ათილდობენ, შემდეგ კი, როგორც მოწინავე კომუნისტი, პარტიის თელავის რაიკომის ინსტრუქტორად აწინაურებენ. აქედან იგი უარჯალაში: — თელავის რაიონის აზერბაიჯანელებით დასახლებულ სოფელში იგზავნება კომმუნურნიების განსამტკიცებლად და ქალთა შრომის მომუშავედ.

კომუნისტი ქალს ბევრჯერ მოუხდა გამორობებულ კლასობრივ მტერთან პირდაპირ შეხვედრა. ერთერთი ასეთი ინციდენტის დროს კულაკებმა მას მათრახით სცემეს, სიკვდილს თავისმა ყრავაჩილმა შეგობრებმა გადაარჩინეს.

1937-დან 1941 წლამდე მარიაში რაიონის სპიალიური უზრუნველყოფის განყოფილების გამგეა, 1941 წლიდან ომის დამთავრებამდე კი — სასურსათო და სამრეწველო მუშაოების ბიუროს გამგე. 1943—1973 წლებში იგი საქვარების თელავის განყოფილების კადრების ინსპექტორია და პირველიად პარტიული ორგანიზაციის მდივანად მუშაობს, თანმიდევრულად, კომუნისტობის დამახასიათებელი პრინციპული ბით იბრჭვის ვაჭრობის მუშაუთა სიწინდისათვის, ემბარება კადრებს კვალფიციაციის ამაღლებაში, შრომისაღმი კომუნისტური დამოკიდებულების გამოშუავებაში, სოციალისტური შეჭირების გაშლაში.

1978 წელს მარიაში პენსია ეწმუნება, მაგრამ უარს ამბობს დასვენებაზე და ქალაქის ერთორ მალაზონაში უფროს გამყიდველად იწყებს მუშაობას. დღესაც ამ უბანზეა და სანიმუშო შრომითს მაგალითს უჩვენებს სხვებს, გდაუპარებელი ასაკოვლებს საქონელბრუნვის გეგმებს, მტიცილად იცავს დისკოლიანს. ვუტერან კომუნისტს შრომა კმაყოფილებას ანიჭებს.

მ. უსარაბიშვილი

„მშვიდობის განაკი“ პაინ-გუბთან ახლოს

ავსტრალიაში ამერიკის ერთ-ერთი ბაზათანია მზეთზე კონტინენტის შუაგულში, პაინ-გუბის შიხანგ დამწვარ, უდაბურ ველზეა მოთავსებული. ქვეყნის მდიდარ დასახლებულ რაიონებსგან მას თვალწინდენი უდაბნოები ჰყოფს. რამდენიმე რიად შემოღობულ ეკლიანი მავთულის დონით შემოვარგულ ბაზაში ამერიკის შეიერთებული შტატების ცენტრალური სადაწვერეა საშარბოვლის და სხვა სესქასასურების 400-ზე მეტი თანაშრომელი მუშაობს. ბაზას, — უშვებულელი სფეროსებური ანტენების, მომღებ-გამამცემების და სანგარიშო-გამომთვლელი ელექტრონული აპარატურით გატენილი რამდენიმე მიწისზედა კორპუსებისა და მიწისქვეშა ბუნებრივი რთულ კომპლექსის, — მრავალრიცხოვანი ამერიკული ქვეგანყოფიერების იცავს და ემსახურება. პაინ-გუბის იმიტები ვაშინგტონის რაიონ-გამართვული სტრატეგიის სასახლეობაა და სანუთა აკვშირისა და სხვა სოციალური ქვეყნების წინააღმდეგ ბირთვული იმის მომზადებას ასახავს მიზანდ.

სიდიდედან, მეტლურნიდან და სხვა მსხვილ ქალაქებთან ბაზას რომ მიავლინ, ახასილიმტობით გზა უნდა გაიარო. მაგრამ ანან სულზე ვერ შეაშინა ავსტრალიის ქალთა ორგანიზაციის აქტიუბტები. რომლებიც ოქ სოციალისტების გადარჩენისათვის მებრძოლ ქალთა კოალიციის მოწოდებით გაემზადვარენ. მათ შორის მუშა ქალებიც იყვნენ, დიასპორული მანქანულებიც, ედვოკატებიც. უმუშევარი ქალებიც. მათ ამერიკელთა ბაზის შესახებულთან „მშვიდობის ბანაკი“ მოაწესეს.

ბაზის ტერიტორიაზე შეიქმნეს ომის წინააღმდეგე მანიფესტაციის ორგანიზაციის მონაწილენი, ქვერ დაახლოებით 130 ქალი და-ბაიბირები, დამპყრობელი მეთოდთა უღებს თითების ანაბეგებო, შეურახს ტუსსებოთ იხეც გაუგებო სანუთო, უხეშად დაპიბოთ და შედგენ მათი „სამქე“ სასაშარბოლო გადაცემის. სასამართლომ არ დაუტოვა და ქალების დიდი თანხით დაქარბედა მთუბაჟა. შემდეგ მათ გაარღვიეს პაინ-გუბის ბაზა ინგლისში ამერიკელთა ფრთხილ რაიონების განლაგებაში პრობლემა და ტომოტი ომის წინააღმდეგე მებრძოლი ინგლებული მშრომლებისადმი სოციალური ნინსად ქალებმა ბაზის შესახებულს მთავარი კომპარი ჩამოაკლიეს.

მებრძოლი ქალები ვერც პოლიციამ შეაშინა, ვერც ხელისუფლების შანტაჟმა, ვერც ზაფხულში ავსტრალიის მებუნებარე შიხ ქვეშ (მანან იქ ტემპერატურა ჩრდილშიც კი პარუს 40 გრადუსზე აღწევს) კარგებში ცხოვრების მიმე პირობებმა.

ამ ბრძოლის მონაწილე ერთ-ერთმა ქალმა ბრის წარმომადგენელთან საუბარში განაცხადა: „ჩვენ სხვა გზა არ დავტრენო — ან უნდა მოვსპოთ პაინ-გუბისა და მისი მსხვეპი ბაზები, ან ამ ბაზებთან ერთად ატომურ ომში უნდა დავიღუბოთ“.

ავსტრალიელი ქალების ორგანიზებული ბრძოლისათვის შანდება ქვერ კიდევ 1958 წლის გაზაფხულზე დაიწყო, როცა ქვეყნის ასობით ორგანიზაციის წარმომადგენლებმა ერთობლივად გადაწყვიტეს. სწორედ მაშინ შეიქმნა „სოციალისტების გადარჩენისათვის მებრძოლ ქალთა“ საერთო-ერთგულ ორგანიზაცია, რომლის ინიციატივით პაინ-გუბის ბაზისთან ჩამოყალიბდა „მშვიდობის ბანაკი“. ჩვენ, ავსტრალიელი ქალებს, — განაცხადა ორგანიზაციის ერთ-ერთმა ხელმძღვანელმა დურა ბუინგემმა, — ამერიკული რაიონების განლაგების წინააღმდეგე მებრძოლი ჩვენი ინგლისელი დეობის მავალითი შთავაგონებდა. მივხდით, რომ საბირო იყო ჩვენც გვეღონა რამე. რათა მხარი დავუჭვირა მათთვის და ამვე დროს ავსტრალიელი ზალხის საზოგადოებრივი აქტის მოხიბუშება მივცედინა ამერიკის სახელმძრო ბაზების სალიცეციოდ მსოფლიოში მშვიდობის შესანარჩუნებლად“.

მაგრამ არც ხელისუფლებმა იყო გულხელდაკრული. იმისათვის, რომ წინ აღუდგომენ ქალთა მანიფესტაციას, მათი პაინ-გუბი მარტო პოლიციის რჩელი ბაზებშიც კი არ გავაწესეს, ბაზებს ეკლიანი მავთულის დამატებითი ღობეც შემაღლეს. პროექტორიც დადგეს და საპოლიციო ვიდეოკამერაც მოაწესეს „მშვიდობის ბანაკში“ პროკატორები შეგზავნეს, რომლებიც დამ-ღამბობით საზარად დასმენებს ჭიბანდენ, რათა ავსტრალიელთა თვალში ჩიჩქი მოეცინათ ომის წინააღმდეგე მანიფესტაციის მონაწილე ქალებისათვის. ერთ-მა შეგზავნილმა მანიფესტაციის მონაწილეთა სიბეს შედგენა და მისამართების ჩაწერაც სცადა, მაგრამ გაუგებ, შეარცხვიენს და გააჩვიეს ბანაკიდან.

ქალები არც ბაზის ახლო მდებარე პატარა ქალაქის ალის სპირინგის ხელისუფლების წარმომადგენლებს შეხედრიან სტუმართმთვევარულად. ამ ქალაქის მერა ქალაი. ის სახანაო კოსტუმში გამოწყოილი, თავის ენოშია აუზთან ნებავრად გაშლართული ზოლით დაპარაკობდა, რომ „მანიფესტაციის მონაწილენი პროცესიონალი ავიატორები არიან, ისინი მადლობელი უნდა იყვნენ, რომ უმუშევრობისათვის დაშარბება იღებენ და, წესრიგს დაზარდვენი, ალის სპირინგისათვის მოცემის მიმეტი ამერიკული ბაზის წინააღმდეგე მებრძოლი, იოლად არიან გადარჩენილნი“. მისი მრისხანი, ზოუნარიც ვა სიტყვები, ეტრობი, მეტლურნულ ექიმზე ოფრე ურადღე იყო ნათქვამი, იმ ადამიანზე, ვინც დაწვეწავდა შედებულმა პაინ-გუბის „მშვიდობის ბანაკში“ კარავი გაეტრებინა, რათა თავისი წვალი შეეტანა ბირთვული კატასტროფის საფრთხის თავიდან აცილებისათვის ბრძოლაში; ეს სიტყვები მოწაუნდების დროე, მოლოზან ანა გლისხეც იყო ნათქვამი, რომედღე თქვა: „ჩემ თავს ვალდებულად ვფიქვ, ვიბრძოლო ბირთვული სფეროსის წინააღმდეგ“.

მაგრამ ალის სპირინგის ეველა მცხოვრები მანიფესტაციის მერიცით ცუდად როდი შეგნდა მანიფესტაციის მონაწილენის ბევრმე ადვოკატობრებმა ექიმმა დაწვეწავდა უსაყრდელოდ მომხმარებრის „მშვიდობის ბანაკში“. მანიფესტაციის მონაწილეთათვის დაშარბების გარეშის სურვალი ადვოკატობრმა იურიტობრად გამოიტყვიეს.

ავსტრალიელი ქალთა ომის საწინააღმდეგე მთავრობის მურტუალე სუქრის მხარს ამ ქვეყნის მოსახლებომა. მანიფესტაციისათან ერთგორულად ავსტრალიის დიდ ქალაქებში მოწყო უმოლოდრობის მირცხვინა, და დემონსტრაციები. ქვეყნის დიდქალაქ კანბერგეში სამხედრო სამინისტროს შინობის წინ დაბრებიან „მშვიდობის ბანაკში“ კარავი. ოფშია ხელისუფლებმა თავიდავლედ ცდილობდნის რლიცადიკის ბანაკში ორ ცერას იარსება. მას ამშვერებდა ტრანსპარტები, რომლებზეც წარწერილი იყო: „ბრის ამერიკის ბაზების“, „ამერიკის შეიერთულ შტატებშია სახელმძრო კვირბი საბრძოლეს უკანასკნელისათვის“. „დავიცვო ჩვენი შეიღობის მომავალი“.

სარგერი სოლომოვიკი,
საქდესის კორესპონდენტი.

მტკიცედ მიიბიჯებდნენ ახალ ცხოვრების
მოსაპოვებლად...

5 621

სახალხო თეატრის მოახაზა

სრულიად ახალფაზარად გოგონამ მკაცრ-
თვლითივითა თავისი სასცენო მოღვაწეობა
აჭალოს აუდიტორიიდან დაიწყო ცნობილი
საზოგადო მოღვაწის, ქართული სახალხო
თეატრის დიდი ჭომაგისა და ხელმძღვანე-
ლის მარიამ დემურბას მზრუნველობითა და
შთაფრინებით.

1900 წელს შედგა მკაცრთვლითივითა
დები ქართულ სცენაზე და სიცილითმდე
აღარ მიუტოვებია. აჭალოს აუდიტორიის,
ნაძალადევის (როტონდი), მურაშის, არაქ-
სიანის თეატრებს გარდა, იგი ზუბალაშვი-
ლების სახალხო სახლშიც მუშაობდა და
სცენისმოყვარეებთან ერთად, თავკმარობით
იღწყოდა სახალხო თეატრის კეთილმოე-
ბოში, იმ დროისათვის მებრად საჭირო საქ-
მიანობაში.

1902 წლიდან, როცა მკაცრთვლითივითი
ისწავი მურაშის თეატრში გადგების, შეგობ-
რებიან ერთად დაუდგარილად ემსახურება

თავის ნათელ რწმენას, თეატრალურ საქმი-
ანობასთან ერთად იწვევა იტაკვეშა რეპუ-
ლიურ მუშაობას, ხელს უწყობს რეკლამური
მოღვაწეობს არალეგალური კრებების ჩატა-
რებაში, ვანდარმეტიისა და პოლიციის თვალ-
თვანამ მხადაც არალეგალურ ლიტერატურასა
და პროკლამაციებს.

მურაშის თეატრიდან სცენისმოყვარენი
მალე არაქსიანის ახალ თეატრში გადავიდნენ,
სადაც მსახიობებს უფრო უკეთეს პირობებში
უხდებოდათ მუშაობა, თუმცა ვანდარმეტიისა
და ჩინოვნიკური მეფის მთავრობა ვაჟდ-
მებიც სდევნიდა მუშაობა თეატრს, არ აძლე-
ვდა მორმალური მუშაობის საშუალებას,
მეგრად ნიშნათა თეატრის შესვლებების მეტ-
რით სულს ვერავითარი ძალა ვერ აჩერებ-
და, სულ უფრო და უფრო მღივრდებოდა
მათი როლი და ავტორიტეტი მშრომელი
მსახიბის თვალში. მზარდი და ნათელი პარის
მჭინე მუშა მსახიობები და მყურებლები

როგორც მურაშის, ისე არაქსიანის თე-
ატრში, მკაცრთვლითივითა ბევრ პიესაში
განასახებია როლები: ხანმუხა და კაბატო
("ხანმუხა"), ელისაბედი ("ჯერ დაიხონენ,
მერე იჭორწინეს"), მარინე ("და-მმა"), მელა-
ნი ("მელანიას ოინები"), ვალდისა ("უაღანა-
მალეო დამწმენვი"), კატინა და ლიზა
("რაც ვინახავს, ვეღარ ნახავ"), მარიამი
("მსხვერპლი"). მკაცრთვლითივითი
სახსიათო როლებს რუს და უკრაინელ დრა-
მატურგთა პიესებში. მას განხორციელებული
აქვს 200-მდე სხვადასხვა როლი.

ამ დღიდან მოყოლებული, აჭალოს აუდი-
ტორიის, ნაძალადევის, მურაშის, არაქსი-
ანის, ზუბალაშვილების სახალხო სახლის
გარდა, მკაცრთვლითივითი ოსებს და ალექსა-
ნდრე იმედაშვილების, ვალდისა გუნისა
ხელმძღვანელობით არსებულ ქართულ მსა-
ხიობთა დასებში: სოხუმის, ბათუმის, ლაგო-
დეხის, ცხაყაბას, ტყეხულის, სიღნაღის თეა-
ტრებშიც გამოდიოდა და ყველგან მოსწონ-
დათ, ყველგან აქებდნენ. ის დიდ პატივს
სცემდა ავღაბრისა და ნაძალადევის თეატ-
რებს, სადაც ხშირად უხდებოდა გამოჩენილი
მსახიობების შენაღვლებაც. მკაცრთვლითი
ნ. გოციბიტსთან, გ. ველიკოშაშვილთან,
ლ. მაღალაშვილთან, რ. საღვთაიათან, ს. რომა-
ნიშვილთან, ოსებს გრძელმოხელან ერთად ეს
პიესებია: კ. მესხის "მელანიას ოინები", ვალ-
დისა "ადვიკატთან" და "სიძე-სიმამრი".
ჯიკოშვიტის "დამწმენვი ოჯახი", ლ. ანდრე-
ევის "დღენი წვენი ცხოვრებისა". მ. გორკის
"ფსიკრუზ", რ. ერისთავის "ჯერ დაიხონენ,
მერე იჭორწინეს". ნ. გოციბიტსთან ერთად
თამაშობდა "ხანმუხაში". იგი ნატო გაბნიას
შემდეგ ხანმუხას როლის უზადლო გამსრუ-
ლებელი იყო. ნარჯიზის როლიც კი ("ემი-
პრიკელი"), რომელიც უხდებოდათ არ იძლევა
მასალას მსახიობისათვის, მაგა, თავისი მიხ-
ედნილი გარკვევითა და დაკვირვებელი
თამაშით, ძალიან დიდი შთაბეჭდილებას ახ-
დენდა მაყურებლებზე.

დიდი სამაშობლო ომის წლებში მ. ქარ-
თვლითივითი დიდ ნაყოფიერ მუშაობას ეწე-
ოდა: მონაწილეობდა პოსტკლუბსა და ჯარის
ნაწილებში გამართულ კონცერტებსა და სპექ-
ტაკლებში.

მომრავ საინტარულ თეატრში (სასეთი
თეატრი 30-იანი წლებში არსებობდა საქარ-
თვლის სსრ ფინანსკომთან) მკაცრ 15 წელი
იმუშავა. ეს თეატრი დიდ საქმეს აკეთებდა:
არ დაჩრდილდა საქართველოს არცერთი
კუთხის ქალაქი, დაბა თუ სოფელი, რომ
სპექტაკლები არ გაემართათ. მკაცრ ამ კეთილ-
შობილებას საქმეში ერთი პირველთაგანი იყო
და დიდ დახმარებას უწევდა თეატრის ხელ-
მძღვანელს ნ. წერეთელს.

ქ. შარაშის სსრ. სკ. სსრ.
სახელმწიფო ოქსატულიც.
ბიბლიოთეკა

„მაკა შრავალდეროვანი მსახიობი გახლდათ — იგონებს სენო წერეთელი — არავითარი ყალბი თეატრალობა არ ახასიათებდა. (მას-სოვს, თუ არ ვცდები 1927 წელი იყო) საგარეოს რაიონში სოფელ ხაშისი კლუბში, სადაც ექიმმაშობისა და ცერუმორფოზის წინააღმდეგ სპეციალს ვმართავდით, მაკა მკითხავეს როლს იმდენად ოსტატურად და რეალური ფერებით წარმოსახვდა, რომ ერთ-მა აფილბორივმა მკითხავმა მოისყიდა ზე-ღვირგნები და ქვეში დააშენინა სცენაზე. საქ-ყულ მაკას თავში მოხვდა ქვა, მაგრამ მაკამ ისე ოსტატურად შეიხვია თავი და განაგრძო თამაში, თითქოს ეს ასეც უნდა ყოფილიყო. ხალხმა დიდი აღტაცებით მიიღო სპეციალური და მოითხოვა მეორე დღეს მისი განმეორე-ბა... სამწუხაროდ, მაკა ქართველთაშვილს პირობები არ სქონდა, რომ დიდ სცენაზე ემუშავა, თორემ იგი ქართული სცენის მშვე-ნება იყო. მასოსს ჩვენი გასტროლები ქუ-თაისში. ჩვენ წარმოდგენებს ძალიან გულ-თბილად იღებდნენ, განსაკუთრებით მაკა ქართველთაშვილის თამაში მოწონდათ. ზედ-მეტრ არ იქნება დაეუბატოთ, რომ ქართვე-ლი მოხუცი რეჟისორები ხვდებოდა მაყურებ-ელს. მაკას ღირსება ის იყო, რომ, რომელ-როდღეც უნდა გამოსულიყო, ისე ბუნებრი-ვად ანახებოდა ამ სახეს, რომ თეატრში არ გვეჩინა თავი. არავითარი თეატრალობა, არავითარი ყუბლი ეფექტურობა, არამედ მიო-ღად და მხოლოდ რეალიზმი, ბუნებრიობა.“

— ასე იგონებს მაკას თავის წიგნში სენო წერეთელი.

მაკა ქართველიშვილი ღამაში, მოხდენილი და სასიამოვნო ხმის ბატონი გახლდათ, ყოველთვის კარგად ფლობდა როლს, უკვარ-და სცენა, იყო ბევრით და თავდაბალი.

1950 წლის 14 დეკემბერს, მაკას გარდაე-ვალების ვაშო, ქართული თეატრის დიდი მოამბე და საზოგადო მოღვაწე იოსებ იმი-დამილოვი მაკას ვაჟს, საქართველოს სსრ დამსახურებულ არტისტს, რეისორს რობერტ ქართველიშვილს სწარდა: „ჩემი ახალგაზრდა მეგობარი რობერტ! მიიღეთ ჩემი გულითადი სამიზმარი დედათქვენის, მაკას უფროოდ განმარტავლების გამო.“

შეგინა... შეგინა... — ჯერ ერთი მაკას ცვლად შევიღო ევოსება, ასე აერტი კი გავ-უმორდა, მერე — ვერ დავეწმარე ჩემი ღვი-ძლი დასავით საგარეული ადამიანის სახალ-ბო თეატრის უანგარი მოამაგის, ნიჭიერი და ბეჭითი მაკას დაკრძალვას!

მაკა ხომ მარტო თქვენი დედა არ იყო, არამედ ქართული სახალხო თეატრის ერთ უანგარი დედადაცაა!

იმ დროს, როცა სახალხო თეატრის სცე-ნისმოყვრება საბოლოაწო ასახარებლის გზა ნარ-გულით იყო მოვიწილი, მაკა სულ რამ-დენიმე, თითქმე ჩამოსთავილედ სცენისმოყვა-რთა შორის თავგამოღებით იღვწავდა ამ მტკად ეკთმობილურ, იმდროისათვის უსა-ჭიროებს ასახარებზე. სახალხო თეატრის ის-ტორიაში მაკას სახელი ღირსსულად აღინი-შნება.

პირველი ბიჭი რომ შეგვეცინა, მართალია, თოფის გრიალით კეკეყანა არ შემიძრავს, მაგრამ, სამაგიეროდ, რესტორანში ავტუბე შემანაურებოდა ბთაქა-ბუთქი და შუალაშისის ოთხმა კაცმა ძლივ შემიძინა ხაზში.

ღიღითი, დამძიმებული თავი (სკო-ლაში მასწავლებლები რომ მიმე-ტყობდნენ ცარიელიაო) ბალაშენი მი-ვასენენ, ბორჯომი შოგომარაგე და ბავშვისთვის სახელის შერქმევას შიშული სერიოზულობით შეუვადებენ. — საქმეში ოჯახის ყველა წევრი ჩაე-რია.

— შოთა, ილია, აკაკი, ტატო, ვუა, გალაკტიანი! — წამოვიყენე სახელე-ბის კანდიდატურები...

— კალისტრატე, სიბოტო, იხილ-რო, თეოფილდე, კვიციანი, ბათლომი, სტეფანე, ხარლაში, ქიშვარი, დიო-მიდე, შისაკა! — ჩემი სოფელიო მი-ხუტების სახელები მირჩია დიდარე-მმა.

ნათვლინიან სახელებს შეეშვით და რაიმე იმპორტული დაარქვით! — საქმეში მდღელით ცხვირი ჩაყო ცოლის გაუთხოვარმა მამიდამ იუბე-ტრინამ.

— ტარზანი, ზერაკლე, ანთეოზი, ასფურცელა, სკანდერბერგი, ზორი! — წამომხმარა ცოლისძმა, რომელ-მაც ახლახან ჩააბარა მეორე თანრი-გის ნორმატივები ჭიდაობაში და ამ-დენად კარატეში ჩაღირობს.

კახეთიდან ცოლის ბიძებმა, ბი-ცილი-დელიანამიღებმა და მამიდა-შვილი-ბიძაშვილი-დედაშვილებმა მი-ღებულს — თქვენი მიხო დიდა და სახსრული ბიჭი ვაზრდლოყობო, გუ-რიიდან კი შემომითვალს — ახა

თქვენ იცით, რა კარგ სახელს შეუ-რჩევთ მაგ ანდლოზივით უაზიარასო.

საოჯახო ხმის დამთვლელი კომ-სისი თვქმდომარე, ჩემთან წერა-გის დასაწყარებლად ორი კვირით მოვიმთებული ცოლის დედა (სიდე-დრი) ქალბატონი უოზიფინა რატონ-დაც თავს იკავებდა და (ცხოვრებაში პირველად) ჩემს საქმეში არ ერეო-და...

გულის გადასაყოფებლად აივანზე გავედი და ეწოში მოთამაშე მუშო-ბის ბავშვებს გადავხედე. უცებ მომაგონდა, რომ ჩემს ეწოში ყოველ-დღე გაიგონებ ასეთ სახელებს:

— ზერაკლიტე, აზოდი, შვილო დავალება დაწერე!

— ოტლომ, წამიქმდვანი მაღაზი-იდან პური და აზოდით შენ და დე-დემონა შინ!

— რა ოციო, რატომ სცემე ჭულიე-ტას, ხომ იცი, მამამისი დირექტო-რად რომ ნიშნავენ?

— ააგო, შვილო, იულიანი, ედგა-რი და მამტლი სად სიკვდილში წაეთივენ?

ბევრი ალარ მივიჭრია, ყველას ჩრევა გვერდზე გადავდე, მეზობლის ბავშვებსაც თვინათი სახელები და-ვუთოვებ და გადავყვებთ ჩემს ვაჟ-კაცს ბაზუარების სახელი — პლატონი დავარქვო. თუ საქვეყნოდ ცნობილი ფილოსოფოსი არ გახდებდა, ვაზუარე-მივით მეჩქაბე და მეურნე მაინც გამოვა, ბიჭებს სოფელში სახელი, ეწო-კარი და დიდარემი არ დამაქარგვი-ნოს...

ახლა სიტყვა ჩემს ცოლსა და სი-დელრს ეკუთვნის!

გახსენება

სულ ახლანს წავიდა ჩვენგან ქალთა შორის მუშაობის და საქართველოში ქალთა მოძრაობის ისტორიის გულმოდგინე მკვლევარი ქსენია ჩაშვირის ასული ანთიძე.

ქსენია ანთიძე გახლდათ თბილისის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის მარჯნხე-ლენინოზის კათედრის დოცენტი, სასწავლო-აღმწავლოდროებით და სამეცნიერო მუშაოაში განსაკუთრებული წვლილის შეტანასთვის მრავალჯერ დაჯილდოებული, საზოგადო მოღვაწე და მეცნიერი. ხანგრძლივი ძიებები აღსვლელ შრომითი გზა განვლო მან ნორჩი თაობის აღზრდელით დაწვეული უმაღლე სე სასწავლებლის მეცნიერ თანამშრომლად ჩამოყალიბებამდე, სადაც მოიტანა პედაგოგიურ ფრონტზე ხანგრძლივი შემოქმედებითი მუშაობის გამოცდილება, კოპეკოვსკო-როსინტუკა და კომუნისტური შეგარებები, უშუალოა. პრინციპულობა, ადამიანებში-სადაც კეთილი დამოკიდებულება, პასუხის-მგებლობის გრძნობა — ყველა ამ თვისებებს ის უხვად ახმარდა თავის კოლეგებს და რაც მოავარდა, ინსტიტუტის სტუდენტ ახალ-გაზრდობას.

ყოველთვის ხაინტკერსო და შინაარსით იყო სტუდენტთა სამეცნიერო კონფერენცი-

ებსა და სიმპოზიუმებზე მისი ხელმძღვანე-ლობით მომზადებული მოხსენებები.

შინაარსიანი, მისამაძი ცხოვრებით იცხოვრა ქსენია ანთიძე, პედაგოგიურ მოღვაწეობისთან ერთად ის პოლიტგრაფიკულიდროებით და სამეცნიერო მუშაობასაც უწყოდა; იყო 50-მდე სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი, პროფესორ-მასწავლებელთა პოლიტსტინარის პროსაგანდისტო, სტუდენტთა სამეცნიერო წრის ხელმძღვანელი, მეთოდოგიური და იდეო-ლოგიური კომისიების თავმჯდომარე, ხელ-მძღვანელობდა ინსტიტუტის ქალთა შორის მუშაობის სახეობა.

როგორც სადღეგატაკი კრების ხელმძღვანელი, ქსენია ანთიძე ქალთა შორის მუშაობის საკითხებს — ჩერ კიდევ 1929 წელს თავის მშობლიურ ჩხატაურის რაიონის სოფელ ზემოთეოში დაწესებითი სკოლის მასწავლებლად უფინისას უწიარა. ამ თვისას, რომელიც სამეცნიერო კვლევის საკითხად ჰქონდა მიჩნეული, სამი მონოგრაფია მი-უძღვნა. მასვე ეკუთვნის ბიოგრაფიულ-მეც-ნიერული კრებულები, რომელთაგან ერთ-ერთში ქართველ ქალთა მონაწილეობა ახა-ბული.

ოლია საბაშვილი

პირველიდან პირველამდე

ორის სიყვარულის შედეგად ჩავისახებ, გა-ღვიანიყვედა ჩემი სამყარო შემეძენა. რა ტკბილი ყოფილა ეს შეგრძნება. ეს ჩემი პირველი გრძნობაა, მას არაფერზე გავივლი-მშვიდად ვარ ჩემს სამყაროში.

უჩვეულოა, ძუძუს, მამოკევენ. ვინ არის, არ ვიცი, მაგრამ რძის სუნით ვგრძნობ, ესეი დიდებულა. ორმოცი დღის შემდეგ კარგად ვხედავ ვინც არის, ჩემია, საკუთა-რია. ესეი პირველია, თვალები, მიყვარს, რომ დავიხანახე, თვალები მიმბრწყინებდა.

კიდევ ცოტაც და...

ღედა — წარმოთქვი. ესეი დიდებულა, რომ სანუკვარ ადამიანს ეძახი, ესეი სომ პირველია?

ვიღვევარ, მეძახიან, ხელეში საშველად გა-მიწოდებია, ისინი კი მიტყუებენ. ესეი პირ-ველი ნაბიჯი. სახე გაბადრული მაქვს. ჩემს სისარულს სახლგარე არა აქვს.

აი „ა“, „ი“ — ვიძახი და ბედნიერი ვარ. ესეი პირველი გრძნობაა. რამდენი პირვე-ლია!

სკოლა. ის სულ თვალუბრი მიყვარებს. მეც სულ ვეყოლიობ, რომ ერთმანეთს გა-ვეუფოთ, ერთმანეთს მხარში ამოვუდგდეთ. მას

მეგობარი ვუწოდებ. ესეი პირველი მეგობა-რი მან არ გამიხარტალა, თითქმის ვივადა-მეოფე, როცა მისი დღეატი ვაგვიდა. ძნელი ყოფილა მეგობრის დაკარგვა. ესეი პირველი გულისტკივილია.

აი, ჩაიარა, პო, ის არის...

თვალეში გამიბრწყინდა, გული ამიტოკ-და, სიბოძი და გრუანტელა დაიბარა ტან-ში — სიყვარულია — მოზარდანა პირველი გრძნობა, რომელმაც ამდენ პირველები ად-ვილი დაიგავა. რა ძნელია და რა ტკბილია, რა რთულია და რა გასაფრთხილებელია.

კორწინება.

ესეი პირველია, მენდელსონის მუსიკის-თან ერთად იწყება... რთულია, რთულია, მაგ-რამ არ ვგვინია, რომ გასაფრთხილებელია. სომ კანონდებელია და გვევინია, რომ კანო-ნი შეინახავს. ოჯახი იქმნება — ესეი პირ-ველია.

შვილის მოლოდინი... შვილი — ესეი პირ-ველია, დიდი პირველი სისარული და პირ-ველი ბედნიერებაა. საფრთხე აღარ არის — ოჯახი სრულიყოფილია.

შეუღლე შვილით ერთობა, მე — საქმიით. დაგვაგინწყდა, რომ ვარსებობთ ერთმანეთის-

თვის და, რომ შევსება უნდა ყველა გრძნო-ბას.

როგორი ბავშვებით გადიება აქვს. რო-გორი თვალუბრი. პირველზე შეგამჩნიე, ესეი პირველი მოპარული მოწონება.

შვილი იზრდება, მისი ცხოვრების პირ-ველი ნაბიჯები, მისი პირველი სიყვარული, მისი კორწინება, პირველი შვილიშვილი — ეს ყველაფერი პირველია და ეს ბედნიერ-ებაა.

გახებდა განვლილ გზას და ხედები, რომ ცხოვრება დასასრულს უახლოვდება და წინ მაინც რაღაც — პირველს ელოდები.

ძალიან ივდებ ვარ. არ ვუბუბობი, მაგ-რამ ჩავიზუნებ. ნელ-ნელა ძალა მელევა; წინეა დავარდა და ძილად ვიქეი, თვალე-მი მიივლედ და აქვს პირველ გრძნობას შეე-ხვდი: წინ ვიყავარი, მშენად აბიბინებულ და გაყოფულად სამყაროს ვხედავ. ეს პირ-ველი გრძნობაც და მოთარგმნე...

...და მორჩილებით ვიჩიქებ მის წინაშე.

საპარტოზაპრივი სოფლა კითხვას

როგორ ვივლილო ბავშვი?

ამ საკითხთან დაკავშირებით რედაქცია უამრავ შეკითხვას იღებს. ვინ არის უფლებამოსილი იშვილოს ბავშვი, ვინ შეიძლება იშვილოს, ვინ არის შვილად აყვანის დამდგენი ორგანო, შეიძლება თუ არა გავვიღებულმა ბავშვმა უფლებებრივი ურთიერთობა შეინარჩუნოს გამშვილებელ მშობლებთან, ვის შეუძლია შვილი აყვანა გააუქმოს და სხვა.

გთავაზობთ იურისტ თამარ ფაღვანას წერილს, სადაც აწვლია დახმულ საკითხზე პასუხი ამომწურავად არის გაცემული.

შვილად აყვანა რეგულირდება საქართველოს სსრ საქორწინო და საოჯახო კოდექსის მექამეტე კარში მოცემულ მოთხოვნათა დაცვით. იგი ფორმდება საქართველოს სსრ განათლებისა და ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროებისგან ერთობლივად 1982 წელს მიღებული ინსტრუქციით შვილად აყვანის შესახებ.

გამვილება ან მიშვილება შეიძლება მხოლოდ ბავშვის დასრულწლოვანებამდე (ე. ი. 18 წლამდე) და უსათუოდ ბავშვის შემდგომი აღზრდის პირობების გაუმჯობესების მიზნით.

მიმშვილებელი უნდა იყოს სრულწლოვანი, ქმედუნარიანი მოქალაქე და ადრე არ უნდა ჰქონდეს ჩამორთმეული მშობლის უფლება. თუ მიმშვილებელმა ადრე ჰყავდა ნაშვილები, მაგარამ შვილად აყვანა გაუმჯობესებული იქნა მიმშვილებლის მიერ შვილობილისადმი მოვალეობის არაკონფირმაცია შესრულების გამო, ასეთ პირს არ შეიძლება მეორე, სხვა ბავშვის მიშვილება გაუფორმდეს.

მიშვილების უფლების მოსაპოვებლად განცხადება მიმშვილებლისაგან წარედგინება მშრომელთა დეპუტატების რაისაბჭოს აღმასკომის განათლების განყოფილებას (სასრულწლოვანთა მეურვეობისა და მზრუნველობის კომისია). იგი გამოიკვლევს საქმის ფიქარებას და თვითდასცენას გადასაწყვეტად წარუდგენს სახალხო დეპუტატთა რაისაბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტს,

რომელიც არის შვილად აყვანის დამდგენი ორგანო.

ბავშვის მიშვილების გასაფორმებლად განცხადებას უნდა დაერთოს: გამშვილებელი მშობლების წერილობითი თანხმობა (დამოწმებული ნოტარიუსით);

თუ გასაშვილებელი ბავშვი 10 წლის ან მეტი ხნისაა, აუცილებელია ბავშვის წერილობითი თანხმობა (მემოწმებული კლასის ხელმძღვანელისა და სკოლის დირექტორის მიერ).

თუ გასაშვილებელი ბავშვი სახელმწიფო საბავშვო დაწესებულებაში იმყოფება, მისი გამვილებისათვის საჭიროა ამ დაწესებულების აღმინისტრაციის თანხმობა, რომელსაც წინასწარ დადგენილი უნდა ჰქონდეს ბავშვის გამვილების თანხმობა ართან თუ არა ბავშვის ბუნებრივი მშობლები.

თუ გასაშვილებელ ბავშვს მშობლები არ ჰყავს და იმყოფება მეურვე-მზრუნველთან, მაშინ საჭიროა მათი თანხმობა.

შვილად აყვანის შესახებ განცხადების წარდგენისას, თუ ბავშვი მიშვილებლის ოჯახში ცხოვრობს და მათ თავის მშობლებად თვლის, შვილად აყვანა შეიძლება გაფორმდეს შვილად ასაყვანთან შეუთანხმებლად (როგორც გამოწვევის).

თუ ბავშვი შვილად აყვანა ერთ თვედღეს, საჭიროა მეორე მეუღლის წერილობითი თანხმობა. იმ შემთხვევაში, თუ მეორე მეუღლე არაქმედუნარიანია, ან მიმშვილებელი მეუღლესთან აღარ ცხოვრობს ერთ წელზე მეტია და მისი ადგილსამყოფელი ცნობილი არ არის, ამ პირობის მიერ ბავშვის მიშვილება საჭირო აღარ არის ასეთი მეუღლის თანხმობა.

მიმშვილებელი თუ მარტოხელა პირია, მიმშვილებელი დედის სურვილით, ბავშვი უფლებებს ინარჩუნებს გამშვილებელი მამის მიმართ, ან მარტოხელა მიმშვილებელი მამის სურვილით ბავშვი უფლებებს

ინარჩუნებს გამშვილებელი დედის მიმართ.

გამშვილებული ბავშვი პირად და ქონებრივ უფლებებს კარგავს მის გამშვილებელი მშობლებისა და წარმომობით ნათესავეების მიმართ, ასევე თავისუფლდება მათ მიმართ შემდგომი მოვალეობისაგან.

მიშვილებული ბავშვი პირად და ქონებრივ უფლებებს და მოვალეობას იმენს მიმშვილებელი მშობლებისა და მათი წარმომობით ნათესავეების მიმართ.

თუ არასრულწლოვანს შვილად აყვანამდე უფლება ჰქონდა მარტოხელის და აჯავის გამო სახელმწიფოსგან მიღებული პენსია ან დახმარება, ეს უფლება უნარჩუნდება შვილად აყვანის შემთხვევაშიც.

შვილობის მოთხოვნით და აღმასკომის გადაწყვეტილებით, მიშვილებულ ბავშვს შეიძლება შეეცვალოს სახელი, გვარი და დაბადების ადგილი, მშობლებად კი ჩაწერილი იქნებთან მიმშვილებელნი. აღმასკომის გადაწყვეტილება აუცილებელი უნდა იქნას რეგისტრირებული იმავე რაიონის მმართველობაში, სადაც მიღებულ იქნა ეს გადაწყვეტილება.

საბოლოო უზრუნველყოფილია შვილად აყვანის საიდუმლოების დაცვა. შვილებელი მშობლების ნებასურვილის გარეშე ვინც გაამტაცებს შვილად აყვანის საიდუმლოებას, სისხლის სამართლის წესით მოეცემა პასუხისმგებლობა და მსჯავრდებული იქნება.

შვილად აყვანის გაუმჯობესება ან ბათილად ცნობა, შეიძლება მხოლოდ სასამართლოს გადაწყვეტილებით.

დაუშვილებელია შვილად აყვანის გაუმჯობესება ნაშვილების სრულწლოვანად გახლდომის შემდეგ, გარდა იმ შემთხვევაში, როდესაც შვილად აყვანის გაუმჯობესება მოითხოვნი გამშვილებული პირი და მისი ბუნებრივი მშობლები.

თამარ ფაღვანა,
იურისტი

ფარსის ციხე

არ უდებდნენ კაცებს, ხაინტრეხი მახალა ჯვანობს რაფელ ერისთავი თუშ ქალების შესახებ გამო „კავკასია“ 1855 წლის 33-ე ნომერში გაზეთქვეყნებულ ნარკვევში („რემი შენიშვნები“). რაფელი სოფელი აღვანში ნაღლისმცემლის ბატონს ესწრებოდა. წიხი-საიბერ, კაცები და ქალები ცალ-ცალკე შემოსხლდნოდნენ მინდორზე გაშლილ სურმარ-კაცს. კაცებს არც ქალები ჩამორჩებოდნენ ღვინის სმადი: ღვინისაგან ლოყები შეფუკვლილი. რაფელ ერისთავს ბატონაში და-აჩაბებს ერთი ქალი, რომელიც ოთხ ლექს გაუსწორდა. პოეტი წერს, თუ როგორ მოხდა ეს, ერთბაშად ამ ქალის ქმარი სახლში მოვარდა და ცოლს უამბო, თუ როგორ გადაურჩა ლექსებს, რომლებზეც მას სტვრის ფარა მოსტაცეს. ცოლმა ქმარი გაღამადა — შენ ვაჟ-კაცი კი არა ხარ, თავზე ლეჩაქი უნდა გეხუროს, ხირცხვილიანი როგორ დამეჩაბებო.

დის ჩაწერაში 1978 წელს დამბეზარენ — სოფელი ცოგიაიძე — 67 წლისა, ლალისუ-რელი და თამარი ცოგიაიძე — 19 წლისა, იბისხელი. აი, ეს მართალი ლექსები: ქისტმა ნაიბმა მურთაზმა, თუშეთის გაძარცვე მონიღმა:

ფარსმა ვერ გადაბე, მურთაზ,
ქალი ხარ ქაჩილიანი,
ფარსმაში თეთრებს ციხეებს
ვერას დაუღებ კარებს,
შეიგათე ვერ გამოირკვე
ხუტის ღამაზის ქალებსა,
შეგ ზისა აღლოს აღუდა,
ქორი აფეთებს თავლებსა.“

ყოფილს წავიდა თინა და თან იფიქრა, მამის სტვარ-ბინას დაჯავთვითერებო. არსის ხის ძირში მინარტს თავს შევიდ ქისტო წა-აფაგა: — იტლა კი ეღარა წავიგვალ, წაგი-

კ ა ს ო ს თ ი ნ ა

შათათუშეთი ჩრდილოეთი კავკასიაში მდებარეობს; ამ სათავის მღვდს მღნარე აღაზანი. თუშეთი დღეს ძირითადად სოფელ აღვანში ცხოვრობენ, რომელიც ორად აღის გაყოფილი — ქვემო აღვანი და ზემო აღვანი. თუშეთი მთაში ზაფხულობით ადიან და ძირითადად მეტეფარეობას მოხდევდენ. შათათუშეთი მდიდარია საძოვრებით, ამ მუდანიც ცხოვრებისათვის ძალზე მკაცრი პირობებია და იშვიათად თუ შეტვდებით ოჯახებს, რომლებიც წელიწადის კველა დროს შათაში ატარებდნენ.

წარსულში გამოდგენული თავდასხმები არაქაოს აცლიდა თუშეთის მშვიდობას მოსახლეობას; მოხდებულ ცხოვრებას მონატარულდები მთაში ხელიდან არ უშვებდნენ და ყუვალეთის მშაბ იყუენ საეღარისა მიერული მტრისათვის. თურქმა ზეპარისტავებრებმა შემოგვიანება ლეკებით, რომლებიც თუშე „დააკემა“ თვინათ უბედურების მოქვემდებ:

ახლანდელ თუშის ტანჯვაში ნუ ჩავარდებამეტყობა,
არა გვაქვს შინ მოსვლის ბანი, მთიდან ვართ ოსომაზია,
აღარ უნარის დედაბა გავრდილი ვაფიშვალა,
წავლის სადმე — მღვარას, შინ მოიყვანენ მკვდარისა,
ცოტალა გვკალავ დიაცებს, აბკარ ოჯახით ტანჯნაო.

თუშმა „დაიკემა“ აიხნის ტანჯე აბკარი და თვინათი სასახლო საქმეებით მაგალითს აძლევდნენ ვაჟკაცებს. იხინი ზნორად ტოლს

მან სასწრაფოდ გადაიცვა ქმრის ტანისაშოსი, აღო ორი თოფი, ჯაშ მოურკა მტერს და ჩიუსაღარა. რომდესც მძარცველები შეხაზლადნენ, კლამა ჯერერთს ესრელა ოაფი, შემდეგ მეორეს და ბოლოს ხმალამოღებულა გადაუხტა. გადარჩენილმა ორმა ლეკმა ფარა დაადლო და დღესტარის შთებისაქენ მოკურცხლა. კლამა სტვრის ფარა სახლში მოკურცხა. თუშე ქალების ასეთ გმირულ ამბებს ზნორად გაიკონებთ ხალხში, — წერს რაფელ ერისთავი.

თუშები სასოებით ინახავენ აგრეთვე გმირო ქალის — აბოს თინას ნათელ სახელს.

X X X

სოფელი ფარსმა შათათუშეთის ერთ-ერთი ულამაზესი კუთხეა. სოფლის თავში აგმართულია ფარსმის ციხე, რომელიც, ჩანს, ერთ დროს, მტკიცედ იცავდა სოფელს მტრის მოხუცებისაგან. ციხის სამი მხარე ზეობას გადამკურტებს, მეოთხე კი სოფელ ფარსმას. ციხის აღება მტრისათვის არც ოც იხი ოელი უნდა ყუფილიყო. ციხის იმ კედლებს, რომელიც სოფლისაქენ არის მიქცული, შუაში ორორულ მტრის ნაპარო ამჩნევია. დავინტერესებ. მისთვის, რომ ამის შესახებ ლეგენდა არსებობს, რომელიც მთლიანად, დასრულებული სხობთ არავინ იცოდა. რაც იყოდენ, — მიამებს. დამაინტერესებს ამ ამბავში, ამბავმა, რომელიც ფარსმის ციხის მღვმარებაში გაურთულია და მკერულ ნაირეთე ციხლიდობა ამოგვეცოთხა მისი წარსულიტკი-ვრებით, ფარსმის ტრაგედიის შესახებ რამდენიმე ლეგენდა ჩავეწერე და აშმაგად მკითხველს ერთ-ერთ მათგანს ვთავაზობ. ლეგენ-

ვანთ ბელადის ცოლად, უნდ ხელო იმის ატხაბო. იმის ფარსმა (სხვა ჯაშო აღარ ქონდა): — თუ ნაფელად ვუყვარვარ, წვეთი, გეთე და თუ მართალი ვუნდავარ, მე საუარო არაფერ მაქვსო, ეტხე ქისტო წავიდა ბელადთან, ერთი კი საგაძარცოუ და ტრეცეს. თინამ ზელი ჰკრა ქისტს, წაქცია, ხმალ აართვა და თავი გააგდებდა:—ნე ჩემს ვეცადო, შიში უზრლოდ ბარკი ყოფილათა, და ხმალამოღებული გაქცა. ქისტებმა შენიშნეს და გამოიკედნენ. ერთი ქისტი დასწვდა და შეგირა, მაგრამ თინამ კლდეს გადახრე. შერე თინა მესამე ქისტს მუბერუნდა, მოკლ ურჩულიო, მაგრამ ხმალ შუაზე გადუტდა. მეოთხე უშველდებელი ქისტი გამოიკედა თინას, დეწია, იმშია სწვდა. თინამ მოიხცა ხმალი და თმა ქისტს შეატოვა, მოიქინა მეორედ ქისტისებელი ხმალი და ქისტს თავი ვაფარინა, ამ დროს თინას წივილი-კივილი გადრისმამული მიწლია. განიამდნენ დიაც-ქალი და ბავშვები. — არ ამბავთ, ქალგებთ თინამ უპასუხა: — ლაპარაკე შარს წვაჯე ჩკარა დიაცები და ბავშვები ციხეში, კაცები კი ფარსმალი აახიბოთ. მოდის და მოდის ქისტების გარი, მოწვევა როგორც წყალიო.

თუშები ციხეში ჩაიკეტდნენ. ქისტების ბელადი მოიგდა ციხეს და ახაბა: — გან საპრობოლელად მოყხულვარ, მე ქალის მონჯა მინდაო ციხეში რო გვაფო მოვარეო, ახა, ერთი მაღამაყოფო. ციხიდან თინამ გადმოსძაბა: — ქისტის ბელადიო დავადებს ორიე თვალლიო თუ საბოიუნელად მოხდებ, რაღას იბრძოდლო, იტარი დავეცობრე ორიე თვალლიო, მანამ ზე ვიყო უნი ციხლიო.

ზელაღმა უახსუხა:

— მანს ვაგებ, თინათ, არ ვაგორდები რემ მელაფრეო.

ამხოსანო თინამ კაცო ვაგანა ვაფრინ-დაუღლებს ქორწილი თვის საქმროსთან, აღათა დღუღახთან — მოგვეშველითო.

ქისტის ზელაღმა უბანა მერობრებს, რათა თითო სრულა თოფის წამალი მოეგრევი-ბინათ და სალუდუ ქვაში ჩაყარათ. სა-ლუდუ ქვაში თოფის წამლი გაივსო. კოშ-კის ცეცხლის აღში განხვევა და აფეთქებ-მეორ ღლითვის გადაღეთ. ქვაში ციხის მახლობლად დატოვეს.

ღამით კოშკ ვილე ქიხი მიუახლოვდა და ქართულად დაუბანა:

— თავს რად ილუავეთ, აბელი გენქევათ და ქვაში ისროლეთო.

კახოს თინამ მანდლი გადღარა. ერხოშა ახოვლო, ცეცხლი წაუკიდა და ჩარდხბლადან ქვაში ისროდა. ციხე შეტოტმანდა. ერთი კვიდეო ოდნავ გაირღვა.

მურთაშმა დაწვეულა თინა:

— შენ ქალად რამ გაგაჩინაო. თუ გული

გერჩის, გამოდი და ერთმანეთს შევებო-ლოთო.

თინამ ჩაცვა მამის ჩაჭვის პირანგი და ხმულაწიშელბული გაუვარდა ბელადს:

— ხმალ შენი და მელე ჩემიო ჩარახავით დატრილდა თინა ქისტებს შო-რის და მუსრს ავლუბდა მებრს, ციხიდან კიბებმა დაუბანეს:

— რას ხნადი, კოხლის ვაჯრო ხარი შე-სულიო

თინა შეჩრდა. ამ დროს ქისტმა მარჯვენა მალავში დახტრა. მარცხენათი კიდეც მოკლა ერთი-ორი, მაგრამ თანდთან დახსუტდა და წაქცა.

შედი წლის მძა უფურებდა ციხიდან და მოსთქვამდა:

— დედი, დახსუტდაი!

დღეა უახსუბთდა:

— არა, შველო, არ დახსუტებ, არ წაი-ცვედი!

კოცალ-შეკადარ თინას ქიხი მივარდა და მოკლა. დღეა კი გაიძახოდა:

— რა მოქალავს თინასავ!

აღლათ აღლუდამ შეაგროვა ჩარი და ნავა-ჭიროს გადმოვიდა.

თუ შეშმა ვაწვეტიტს ქისტები, მტრის მო-აშეცე აძარ დაჩრა.

აღლათ აღლუდამ მოარხენინა ცხენიო, ხადა ხარი, კახოს თინათ, რად ცხენს არ ჩამომარხემოვო, შე დავიღალუ ბრძოლითო, შენ კი ცახეში ვბინავი!

ციხიდან გადმოსახტეს:

თინამან თავი გვანაცვლა, ხამულმოღ დაიძინაო!

აღლუა უახსუბთეს:

აქ, მეცდრებში არხად არ არის, მათ, რალა ექნათ!

— კოხლის ვჯათთან ექნების, გვენდოდა გადმოგვეყვანა, ვერ შევედიოლით ქალბიო!

ჭურბბ გაცემამ

მზა რომ კარგად მოგაკილოთ

ჩამდენსუ არ უნდა ილაპარაკოან — მზის მოკიდება სახეს აბერებს, კანს აზრობს და ნაოკების აჩენსო. შუგნოკიდებულა აღმონ-ნი მანგი მამხიდელად გამოუფრებია მზის მოკიდებისას ზოგერთი უსამაყნო რამ რომ თავიდან ავიტოლოთ, გათათამოწინეთ შედღეთ:

მზის სხივები ჩრდელშუგ კარგად აღწევს. კაშვანა სხივებისგან შეიძლება თავი და-იცვათ ქოლუაო. ფარფულბინანი ქოლერი, მა-გრამ უჯელაზე ხაბიელ მანგი კრებნია: „ალუჩა“, „შეიტი“, „ვენანა“, „მელონი“, „ახრომინი“ და „მოლოჩაი“.

შუე მომარაობისას უფრო მოგვეკიდებთა. პირველ ხანებში შუგუტ 5-10 წუთებუ მტტს ნუ ვაჩრდებთი, შემდეგ კი თანდათანო-ბით გაზარდეთ დრო.

მზის მოკიდების წინ პირს ნუ დაბანთ, — განსაკუთრებით სამნით; არც კონსერტი-კური კრების ხმარება. მინაშეწრინილი. მზის მოკიდების წინ კარგა სახეზე მეც-ნარეულად ზეფის ან სპეციალური კრებების: „ლიტონის“ ან „ვენანას“ თხლად წახმა, რად-გან თუ ხვალად დაიღეთ, შეიძლება სახე დაეწვეათ ან გაგეწოლდეთ.

როდესაც სახლი დაბრუნდებით, სახი-

დან მოიკიდეთ, რაც ვაქო წახსული და გადახვეთი ტრებში „ოგურჩენი“, „ადე-ვალსი“ ან „ნახანა“ და პუდრა შეიდრქვი-ეთ.

შუეზე გაბურბულ სახეს ნუ დაბანთ — უმკომენსა კრებ-ღდობსაო.

მზაკიდები სახეს ზირად ოდელიოლით იმუნებენ რაც სახურველი არ არის, რად-გან შუეზე ყოფნისას შეიძლება ლაქები გაჩრდეთ.

შუე ქვეალაუ კარგად დილის საათებში ცეკობდა, ახვ. 11-დან 13 საათამდე.

დაე, შუე გარგო და ვაგვანახლოს!

**მ. სტანოპო
ჩრჩევა უახსუბლადამ დეიფებს**

ბავშვის საფრენი და წინახფარი რომ შე-დოდ ქათავა ივის, სულაც არ არის აუტო-ლებელი მათი ყოველთვის გამოხარვე. საქმარისა ისინი კარგად დასამსო, მარჯ-ნევიან (ვარდებერ ხხარაინ) წელიან ტაწული ჩაწეოთ, იგი რომ წელი კარგად გააფადეს, გააჩეროთ 20 წუთს და შემდეგ გააღვით სუფთა წყალში, სარტება თფერი გამოგვიდეთ.

• • •

ბავშვმა, რომ ღამით არ გადაიხარის და

არ გადაიღებს, საბნის ნაბრბუზე მიავრ-ეთ ორი დღეი (ვეთიქიო), ხარლოსი ხა-დურას ან ლეისკო, რაც ზირის დიდილო-ღები („პეტლები“) და შეკაოთ. ბავშვს ოპიო უმჭამებსა თბელი პურანგი და ვარდელტო-ტინიანი ნახსელი. კელა საცელი ჩააცვათ.

კრემორ მაშაქარაი ჩვილ ბავშვებსა ურჩხილები

ამასთავის აუცილებელია პატარა „შანი-კურის“ მკრეტალი ან საქინტული. ურჩხი-ლები ბავშვს ყოველ ღამ დღეო უნდა და-პტარა, რადგან ზირად ემტრებო და სახეს იკანჩავს. გახსოვდეთ, ურჩხილად მოქ-ციეთ ყოველი თითი სათითაოდ დავიკრეთ, თინც რაც შეიძლება შეიკრეთ, რადგან ბავშვი შეიძლება სრულიად მოულოდნელ-ად გაიძვრს. ცხადეთ (დაპტათ რაც შეი-ძლება მოკლდეთ, თან, რაც მთავარია, კი არ ატვირთოთ და უსიამოვნო განძელ არ მოაყ-ვეთ, ზეღებზე ურჩხილები ნახევარწო-რულდ მოაქრეთ, ცხეზეზე კი — სწორად. რალა თქმა უნდა, მუქას ვე მკოცდებო, მანცხადამც არ მოეწონება, ამდომ ცე-ვლით იგი ხალხმოსიხის გადატანით, ბანა-ლიზს ან ცვეხის შუგნულ, როცა ჩვილი განსაკუთრებულ კარგ ხასიათზე ბრძანდება

ზანზიბარის (აფრიკული) ნა-სენსოლია

ოთახის მრავალრიცხოვან ყვავილთა შორის ყურადღებას იპყრობს ზანზიბარის (აფრიკული) ია. იგი პირველად 1893 წელს, აღმოსავლეთ აფრიკაში, ტანზანიაში და კენიაში ნახეს და შემდეგ როგორც ოთახის კულტურა გაავრცელეს შეიქცაირებულა ბოტანიკურმა მამა-შვილმა სენ-პოლ-ოლიერებმა. სახელწოდებაც ამ ბოტანიკოსების სახელიდან მიეცა — სენზოლია. სენზოლიების მდიდარ კოლექციას ბევრგან შეხვდებით. მსოფლიოში აღრიცხულია 1200 სენზოლიის ჯი-რი.

სენზოლია დაბალი, ბალახოვანი, მრავალწლიანი ყვავილია. მას მრავალხორი ფოთბა აქვს და იძლევა შეფერვის მდიდარ გამას: თეთრი, ვარდისფერი, ლურჯი, მუქიყისფერი და სხვა. მსხვილი, კაშკაშა, ხანგრძლივი და უხვი ყვავილობისათვის საჭიროა ვიცოდეთ, როგორ შევექმნათ სასურველი მიკროკლი-მტი და პირობები.

მრავალბუბუჩქის დაყოფით, ფოთლის კალმებით, თესვით, ყველაზე უფრო მიღებულია სენზოლიის ფოთლის კალმების წყალობი და მიწაში დღვეყიანება. 3-4 სანტი-მეტრის სიგანის ფოთლის ყუნი-წი უნდა გამოაშროთ ნახევარი სა-ათით და ჩაწყობთ ჰეაში, რომელ-საც დანხვეტილი ქაღალდი აქვს გადფარებული. ჰეაში უნდა ესხას გამოხიდი ან წინა დღით აღებუ-ლი წყალი.

ჰეა უნდა დაიდგას თბილ და გა-ნათებულ ადგილას. თუ ჰურჩელში წყალი ამოშრა, უნდა დაუმტობთ. 2-3 კვირაში 2-3 სანტიმეტრის სი-განის ფესვებს გამოიღებენ; კალ-მები შეიძლება ჩარგოთ 5 სანტი-მეტრის მსუბუქ მიწიან ჰოთანში, 2 სანტიმეტრის სიმაღლეზე.

როდესაც გამოჩნდება პირველი ფოთლები და ბუჩქი 3-4 სანტიმე-ტრის დიამეტრზე შეივსება, დედა ფოთლი უნდა შეაპრათ (იგი კი-ლევე შეიძლება დაფესვიანდეს), ხო-ლი ახალგაზრდა მცენარე გადარ-გათ 7 სანტიმეტრიან და ნოყიერ მიწიან, უჰმობიასა, თიხის ჰოთან-ში. მოზრდილი სენზოლია ერთი წლის შემდეგ უნდა გადარგას 10-12 სანტიმეტრის დიამეტრის ჰო-თანში, რომელსაც 1/5 სიღრმეზე დრენაჟისათვის ჩაუყარონ წვრილ ჰეას ან ხის ნახშირი.

კალამი შეიძლება აგრეთვე და-ფესვიანოთ სილაში ან ვერმიკული-ტში. სენზოლიასთვის ყველაზე კარ-გი ნიადაგია ტყის მიწა ან ნა-ყელის, კვალსაბურთის მიწა, მდი-ნარის სილსა და ცოტა დანაყოლი ხის ნახშირის ნარევი.

კარგა თვეში ერთხელ საჭიროის ან ფრინველის წუნწუნებით მორწყე-ვა ან შხა მინერალური სასუქით გა-ნოყიერება, რომელიც შეიძლება ჰემიურ სამეურნეო მაღაზიაში შეი-ძინოთ.

სენზოლია უნდა მოირწყას ცოტა,

ოდნე თბილი წყლით საჭიროებასა-მებრ, ე. ი. როგორც კი მიწის ზე-დაპირი გამოშრება, კარგია წვემის, თოვლის ან ონკანიდან წინა დღით აღებული წყალი.

სენზოლია სინათლის მოყვარუ-ლია. მაგრამ ვერ იტანს მცხუნვარე ჰუის პირდაპირ სხივებს. კარგია თუ ფანჯრის რაფა აღმოსავლეთის და ჩრდილოეთის მხარეზეა. ზამთარში შეიძლება სამხრეთის მხარესაც და-იდგას, ოღონდ მოარიდეთ მზის სხივებს.

ცუდი მოვლის შედეგად განსაკუ-რებით დიდ კოლექციაში, ზოგი მცენარე ზიანდება, ავადმყოფობს, ხშირად ყვავილი მთლიანად გადამ-წლება, მაგრამ აღრე ზეზეა და ცვი-ვა, რაც გამოწვეულია ჰაერის სიმ-შრალით, მაალიო ტემპერატურით, ცუდი ნიადაგით ან ჰარბი სასუქით. საჭიროა ამ შემთხვევაში იგი გად-იარას ახალი მიწის ხარევი.

ნაკარი — უნდება ხოლმე თითოი ფიჭების სახით ყვავილზე, ყვავილ სადღმზე, ფოთლის ზედა ნაწილზე. საჭიროა ფრზოილად, მო-აიცილოთ დაზიანებული ფოთლი და ყვავილ საჭურვ, ყოველ ათ დღეში ერთხელ, შესხურეთ საპ-ნის ხსარა.

ფესვებს აზიანებს 1-2 მილიმეტ-რის სიღრის მთვითი ნემბრბე-ბი, რისთვისაც საჭიროა მოაშროთ დაზიანებული მიწა და ჰოთანი ცხე-ლი წყლით გათხარაოთ, დამღულ-როთ.

წვრილი ტკიპები — აზი-ანებს ფოთლის ჰედა მხარეს, კო-კრებს და ყვავილებს, ახალგაზრდა ფოთლები ფრზებმა, ყვავილი პარ-ტაგდება. კარგია გვიარბის შეფრ-ვევა, აგრეთვე დანაყოლი ნიერისა და ხახვის ნაყენი.

ტკიპებზე მსხვილია ბუ-ტერები, რომელიც აზიანებს სენ-ზოლიას. უნდა უწამლოთ როგორც ტკიპების დროს; კარგია აგრეთვე 2%-იანი თამბაქოს ნაყენი.

ნაკრისფერი ცრუფარი-ანა — სერბით 3-6 მილიმეტრია, რომელიც ზიანს აყენებს ფოთლს, დერის შეიძლება რბილი ფუნჯით ჩამოწმინდოთ ან შესხუროთ ნიე-რისა და ხახვის ნაყენით.

ორფსებს უნდა უმეურნალოთ თამბაქოს ნაყენით. სხვა მავნებლე-ბის გაერნისას, რომელიც ფესვებს აზიანებს და აღბობს, კარგია მო-აყოლო მიწას („მპობრაჟ“) — წყლი.

ირაკლი ხმალიამ,
მბატარი-დგორბატორა.

ახანალი პოპერლევი

ლანწუთის რაიონში სახელი გაითქვა აქანის კულტურის სახლის ძალი ვოკალურ-მაგაუმი. ჯგუფი ხშირად მარაგს კონცერტებს და მაყურებელს ხშირად მაღალ-ოსტატობით შესრულებული ძველი ხალხური მელოდიებით.

აქანელ ქალთა ვოკალური ჯგუფი მონაწილეობს თვითმონქედ კოლექტივთა შეჯიბრებებში და არაერთი დიალოში და სიგელი დამსახურა.

ვოკალური ჯგუფის მუსიკალური ხელმძღვანელია დალი წიტაიშვილი, კონცერტ-მენესტერი დალი შველიძე, მომღერლები: ლუარა სიორიძე, ნაზი ვორონოვი, თამარ და მანანა წახიჭავიძე, ზინაბ იწორკველი.

აქანის კულტურის სახლის ქალთა ვოკალურ ჯგუფს არსებობის ათი წელი შეუსრულდა. მომღერლები უმზადებიან რაიონ ახალი ხაინტერესო პროგრამით წარდგენენ მაყურებლის წინაშე.

მინას აპტიზინანი
„მარამოს პორტრეტი“

ამ ცოტა ხნის წინათ, მოსკოვსა და ერევანში დიდის წარმატებით ჩაარა სიმუხთის სსრ დამსახურებული მხატვრის — მინას აპტიზინანის გამოფენამ.

შუასაუწყებლის ოსტატთა დარად, ავტორ-ხანსაც მხოლოდ „მინას“ უწოდებენ. მისი შემოქმედება სისხლორცეულად უკავშირდება 80-იანი წლების სოპორ ფერწერას, ტრადიციებითა და ეროვნული კოლორიტით ესოდენ მდიდარს. მინასი ამ ფერწერის ერთგვარი სიმბოლიკაა თითქმის: სიცოცხლის გულწრფელი ტრეიალია და ამათ ერთად, მათში დამატულობით ახმოვანებულა. მან სიმპორ ფერწერას ფერც დაუბრუნა და უძველეს მინიატურათა საღებავებით, ცისფერი, ყვითელი, მწვანე, წითელი... მის შემოქმედებას მშობელ მიწაში აქვს ფეხე

გადგმული. ჭკერში დახლებულ მხატვარს მთელი სომხეთის ხატებალ ესახება ეს სიყვითელი. მის პიროვნებაში ბედნიერად ერწყმის ერთმანეთს ნიჭერება და ფანტაზია, კეთილშობილება და სულთერი სიანჯარე, მასში პიროვნულდ აჩის და შემოქმედებითი უდიდესი პარმონით ენება ერთობის. იგი უყვარდათ სულსმირი გულუხობისა და სიყვითლის. მანაც სამაისი კარმლის უერთგულა მრავალ მეგობარს. მისი ბედლი დეგენდლ ექცა. მისი სურათები ადამიანის ბუნებისა და სამშობლოს მარადილი საგალობელია. აი, მინასის ხელით შექმნილი ერთი სურათი, რომელსაც ვთავაზობთ.

ირინა ქუცომა

ბარბასნის პირველ მხარეზე — აქანის კულტურის სახლის მომდარალ ქალთა ჯგუფი; მეომთაზე — მინას აპტიზინანი — „მარამოს პორტრეტი“. ზ. სარასინის სკალით.

<p>მთავარი რედაქტორი მარკაძე ბარბათაშვილი Главный редактор МАРИКА БАРАТШВИЛИ</p>	<p>სარედაქციო კოლეგია: მ. ბანძიშვილი, ნ. ბაგრინაშვილი, ნ. ბურბანიძე, ლ. კახაბაძე, კ. კახაბაძე, ნ. კვიციანიძე, თ. ლაშქარაშვილი, ძ. ლომთათიძე, ნ. ძვანია, კ. ქვიციანი, ც. ტბარაშვილი (მხატ. რედაქტორი), ნ. ვალუაშვილი, ლ. ზეზინი, ნ. ცაგარიაშვილი, ნ. ჯაბახიაშვილი, მ. ჯაბახიაშვილი, ნ. მამუკელი.</p> <p>ტექნიკური რედაქტორი ნ. ბუცია</p>	<p>საქ. კონტრალური კომიტეტის გამომცემლობა</p>
--	---	---

შრომის წითელი დროის ორდენისანი საქ. კონტრალური გამომცემლობის სტამბა, თბილისი, ლენინის ქ. № 14.
 Ордена Трудового Красного Знамени типография издательства ЦК КП Грузии, 380096 Тбилиси, Ленинна, 14.
 Адрес редакции: 380096, Тбилиси, Ленинна, 14.

რედაქციის მისამართი — ლენინის ქ. № 14. ტელეფონის №№ რედაქტორის — 99-98-71, პასუხისმგებელი მდივანი — 99-71-68.
 მხატვრული რედაქტორის — 93-98-57, სურათი განყოფილების 93-98-54. ვალუაშვილს 6.06.84 წ. ხელმოწერილია დასაბუქდელ 19.07.84 წ. ქალის ზომა 60x90/1/4 ფორეტი ნაბეტი ფერცილი 3. სალირცეო-საგამომცემლო თაბაზი 5.8.
 Условных печатных листов 3, учетно-издательских листов 5.8. ტრაბეი 140.000. შეკე 1260 უე 06605

80

680
6-1117

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳԼԽԱՎՈՐ ԳԵՂԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

